

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Robert Přidal

Výživné k nezletilým dětem na pozadí aktuální judikatury

Diplomová práce

Olomouc 2018

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Výživné k nezletilým dětem na pozadí aktuální judikatury vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 25.3.2018

Robert Přidal

Poděkování

Děkuji JUDr. Ondřeji Šmídovi Ph.D., vedoucímu mé práce, za poskytnuté rady, pomoc a vstřícný přístup při psaní mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Výživné a vyživovací povinnost	7
1.1. Vývoj	7
1.2. Specifika	8
2. Rozsah vyživovací povinnosti k nezletilým dětem	11
2.1. Možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného	11
2.2. Odůvodněné potřeby oprávněného	15
3. Metody určování rozsahu vyživovací povinnosti.....	18
3.1. Volné hodnocení soudu	19
3.2. Objektivizace výživného.....	20
3.3. Komparace úpravy výživného se sousedními státy	25
4. Nadstandartní příjmy povinného ve vztahu k výši výživného.....	31
5. Procesní úprava stanovování výše výživného	36
5.1. Obecně.....	36
5.2. Řízení o rozvodu a řízení opatrovnické	37
5.3. Změna poměrů	37
5.4. Věcná a místní příslušnost soudů pro řízení o výživném	39
6. Zálohované výživné	41
6.1. Pojem	41
6.2. Historie zálohování výživného státem	42
6.3. Zálohované výživné v kontextu stávající právní úpravy a snaha o jeho zavedení.....	42
Závěr.....	45
7. Seznam použité literatury	46
7.1. Monografie	46
7.2. Komentáře.....	46
7.3. Odborné články	46
7.4. Judikatura.....	47
7.5. Právní předpisy	48
7.6. Internetové zdroje.....	48
8. Abstrakt.....	50
9. Abstract.....	51
10. Klíčová slova.....	52
11. Key words	52

Seznam použitých zkratk

ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/3963 Sb., občanský soudní řád
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních
ŽivMin	zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
LZPS	Listina základních práv a svobod vyhlášená jako součást ústavního pořádku České republiky s usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.
Zákon o rodině	zákon č. 36/2005 Z. z., Zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonov
Zákon o náhradním výživném	zákon č.201/2008 Z. z., o náhradnom výživnom a o změně a doplnění zákona č. 36/2005 Z. z. o rodině a o změně a doplnění některých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z.
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch

Úvod

Diplomová práce na téma Výživné na pozadí aktuální judikatury, se zabývá problematickými otázkami, které se momentálně dotýkají právní úpravy výživného. Tyto otázky vyvolávají ve společnosti mnoho různých názorů, proto se k nim velmi často vyjadřuje také velký počet odborníků na dané téma. S těmito tématy bych chtěl ve své práci seznámit, popsat, v čem spočívá problém, nastínit názory odborníků a doplnit je i názorem svým. V neposlední řadě seznámit s aktuálními rozhodnutími soudů, které upravují problematiku situace.

Problémy, kterým se chci ve své diplomové práci věnovat, provázejí český právní řád již dlouhou dobu. Nová právní úprava v občanském zákoníku nepřinesla zásadní řešení. Při vymýšlení tématu mé práce, došlo k nálezům Ústavního soudu, sp. zn. IV ÚS 650/15, ve kterém došel senát k přelomovému názoru, že by výživné mělo mít určitou maximální hranici. Tento judikát mě přivedl právě k výživnému a následně k problémům s výživným spojeným (objektivizace, maximální výše, zálohované výživné).

V první kapitole se budu věnovat pojmu výživného a jeho vývoji. Obecně seznámím s předmětem práce a jeho právní úpravou. Obsahem další kapitoly bude určování rozsahu výživného na základě aktuální úpravy v České republice. Seznámení s podmínkami, které jsou rozhodné pro určení výše výživného a s možnými komplikacemi, jako je nepřiznání příjmů povinným. V další kapitole se chci věnovat všem používaným metodám při určování výše výživného. Srovnám je, zamyslím se nad pro a proti, a následně seznámím s úpravou v sousedních státech České republiky. Velmi důležitou bude kapitola čtvrtá, ve které se budu věnovat výživnému v souvislosti s nadstandardními příjmy povinného rodiče, ke kterému se vyjádřil Ústavní soud právě ve výše zmíněném nález. Zamyslím se nad klady a zápory, jak pro povinného, tak oprávněného. Pátá kapitola obsahuje procesní úpravu stanovování výše výživného. Věnuje se i změně poměrů a její úpravě. V poslední kapitole se budu věnovat velmi aktuálnímu tématu, který byl jen krůček od zavedení v našem právním řádu, a to zálohovanému výživnému.

Při vypracování budu používat jak učebnice a odborné monografie, tak i komentářovou literaturu, odborné články, judikaturu soudů i cizojazyčné zdroje.

1. Výživné a vyživovací povinnost

Výživné, neboli vyživovací povinnost, je téma, které je ve společnosti velmi častým, dá se říci i ožehavým tématem, neboť je spojeno s rozpadem rodiny a následnou neúplnou rodinou. Obecně se uvádí, že situace v neúplné rodině je z ekonomického hlediska rozdílná. Z těchto důvodů vyplynula potřeba úpravy právně situací, kdy po rozpadu rodiny zůstane jedna strana s dítětem znevýhodněna vůči straně druhé.

Vyživovací povinnost rodičů k dítěti existuje mimo rámec rodičovské odpovědnosti, jelikož v rámci rodičovské odpovědnosti je pouze právo a povinnost o dítě pečovat a chránit je, právo a povinnost se s dítětem osobně stýkat, právo a povinnost zastupovat dítě a spravovat jeho jmění.¹ Vyživovací povinnost je zachována i v případě zbavení rodičovské odpovědnosti, pokud nestanoví zákon jinak (§ 832 odst. 2 ObčZ).²

Dá se říci, že výživné je jen neumělým pokusem, jak nahradit sdílení zdrojů v rámci rodiny.³ Je snahou státu o zachování řádných funkcí rodiny, tedy zajištění potřeb jejích členů.⁴

1.1. Vývoj

Na první pohled se zdá, že vyživovací povinnost se historicky pojí s dětmi, kupodivu tomu ale tak vždy nebylo. Poprvé se pojem výživné objevuje u Summerů – v nejstarším zákoníku Ur-Nammu, který pochází z druhého tisíciletí před naším letopočtem a obsahoval vyrovnání muže se ženou v případě rozvodu, kdy musel muž zaplatit ženě jednu minú stříbra.⁵ Tedy první zmínka o výživném se váže k manželům, nikoliv k rodičům a dětem.

Na našem území můžeme první zmínku o výživném nalézt v Císařském patentu císaře Františka I. z roku 1811, a to jako vyživovací povinnost otce ve vztahu k dětem.⁶ Císařský patent se nazýval Obecný občanský zákoník rakouský a byl v něm upraven vztah manžela k manželce (§ 91), také vztah otce k dětem vzešlých z manželství (§ 141), a vyživovací povinnost dětí vůči rodičům v případě, že rodiče upadnou v nouzi (§ 154).⁷ V dalších letech byla snaha o reformaci manželského práva v monarchii vždy zastavena, naposledy tomu tak bylo v důsledku 1. světové války na počátku 20. století. V průběhu 1. světové války sice došlo k částečné revizi občanského

¹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 107.

² Tamtéž

³ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1636.

⁴ Tamtéž, s. 1637.

⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 16.

⁶ Tamtéž

⁷ Tamtéž

zákoníku, ze tří novel se však rodinného práva týkaly pouze dvě.⁸ První a třetí novela doplněná nařízením o generálním poručenství zasáhly do vzájemných vztahů rodičů a dětí, kdy měly za cíl podpořit alimentální práva dětí, usnadnit osvojování dětí osobami lépe finančně situovanými, než byli vlastní rodiče, a od základu změnit pojetí poručenství.⁹

Po skončení 1. světové války, rozpadu monarchie a vzniku československého státu vedlo k vydání recepční normy. Ta se do historie zapsala hlavně problémy, které způsoboval nepřehledný dualismus, jelikož v něm byly převzaty normy z rakouského a uherské rodinného práva.¹⁰

Po skončení 2. světové války a následném komunistickém převratu v roce 1948, byl v roce 1949 schválen Národním shromážděním České republiky zákon o právu rodinném, který byl účinný od roku 1960 do roku 1964, v jehož § 34 se poprvé objevuje zmínka o výživovací povinnosti manželů po rozvodu¹¹ – „*Pokud rozvedený manžel, který nebyl vinen rozvodem, nebyl sám s to uspokojit své osobní potřeby, mohl žádat na druhém manželu, aby mu na jejich uspokojení poskytoval úhradu podle svých výdělečných a majetkových možností. Pokud byli rozvodem vinni manželé oba, mohl soud uvedenou úhradu přiznat i manželu vinnému*“.

Následně byl přijat Národním shromážděním Československé socialistické republiky zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině (dále jen „ZOR“), který nahradil výše zmíněný zákon o právu rodinném, a byl účinný od 1. dubna 1964 do 31. prosince 2013. Za tuto dobu prošel mnoha novelizacemi. Ty se týkaly hlavně rozšiřování výživného na další skupiny osob, zejména na vzdálenější příbuzné a neprovdanou matku dítěte, nebo způsob určování výživného povinným osobám, které odmítly zveřejnit své příjmy.¹² Následně byl dne 1. ledna 2014 nahrazen zákonem č. m89/2012 Sb., občanský zákoník, na kterém pracovalo mnoho odborníků deset let a sloučil do jednoho kodexu tři okruhy soukromého práva – občanský zákoník, obchodní zákoník a zákoník o rodině.

1.2. Specifika

Výživovací povinnost i právo na výživné spadá systematicky i svým účelem do soukromoprávní instituce zaopatření. Výživné představuje zvláštní, tj. rodinněprávní případ zaopatřovacího závazku, a to vedle závazku důchodového (§2701 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“) nebo výměnku (§2707 ObčZ), které se mohou uplatnit souběžně s výživovacím závazkem, i přesto, že vznikají z jiných právních titulů - ze smluv. V bližším vymezení se v případě

⁸ VESELÁ, Renata. *Vývoj rodinného práva do roku 1938*. Brno: Masarykova univerzita, 1938, s. 11.

⁹ Tamtéž, s. 11.

¹⁰ Tamtéž, s. 11.

¹¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. s. 224.

¹² Tamtéž, s. 224.

výživného jedná o část závazkového práva rodinného, které je zákonem upraveno vedle práva osobního stavu, resp. rodinného práva statusového.¹³ Základ právní úpravy spočívá ve vyživovacím závazku jako zvláštním druhu soukromoprávního závazku. Ačkoli vyživovací závazek patří mezi závazky založené zákonem, je zásadně věcí stran, jakým způsobem si mezi sebou upraví zákon vzájemných práv a povinností obsažených v zákonem založeném vyživovacím závazku.¹⁴

Vyživovací povinnost je upravena v § 910 až § 923. Mimo to jsou problémy, týkající se vyživovací povinnosti, upraveny i na jiných místech kodexu – např. § 762 ObčZ, které upravuje sankční výživné rozvedeného manžela nebo § 1665 až § 1669 ObčZ, kde je upraveno právo na zaopatření. Většina ustanovení, které upravují vyživovací povinnost má kogentní charakter, proto není možná vlastní úprava mezi stranami. Jde totiž o vysoce chráněný zájem ve věci ochrany slabší strany, o uspokojování mnohdy základních potřeb oprávněného, jeho zdraví a život.¹⁵ Proto poskytuje ochranu těmto právům také trestní zákoník, který ve svém § 196 upravuje zanedbání povinné výživy. Dle § 2704 ObčZ, který sice primárně míří na důchod, ale s ohledem na podobnost s výživným lze dovodit, že ani jedna ze stran nemůže převést právo na výživné jako takové nebo povinnost k výživě na třetí osobu. Strany se mohou dohodnout pouze na rozsahu výživného, způsobu plnění vyživovací povinnosti a splatnosti. Dále na základě §855 odst. 1 ObčZ platí, že se rodiče ani děti nemohou vzdát vzájemných povinností a práv.

Obecně občanský zákoník nestanoví definici výživného či vyživovací povinnosti, i přesto používá tyto pojmy velmi často. Proto je nutné definici dovodit z dalších zákonných ustanovení, zejména z těch obecných.

Vyživovací povinnost se dá definovat jako povinnost dlužníka, neboli povinného, která na druhé straně svědčí straně závazku, věřiteli, neboli oprávněnému.¹⁶ Tato povinnost může představovat povinnost něco dát (peníze formou opakovaných dávek či odbytného), něco konat (například určitým způsobem zaopatřovat) anebo i něco strpět (např. bydlení studujícího dítěte).¹⁷

Oproti tomu výživné je pojem širší. Výživné je nutné chápat jako zajištění živobytí jiného člověka.¹⁸ Jde o zabezpečování všech odůvodněných potřeb, vždy ve vazbě na schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného a druhy vyživovací povinnosti.¹⁹ Důležité je, že se nejedná pouze o výživu v užším slova smyslu, ale i uspokojování ostatních hmotných potřeb, jako jsou například hračky, zdravotní pomůcky, školní potřeba, potřeby pro sport a kroužky, či

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. s. 224.

¹⁴ Tamtéž, s. 224.

¹⁵ Tamtéž, s. 226.

¹⁶ Tamtéž s. 224.

¹⁷ Tamtéž, s.224.

¹⁸ Tamtéž s. 225.

¹⁹ Tamtéž, s. 225

nehmotných potřeb, například vzdělání kulturní a duševní rozvoj.²⁰ Zákon na mnoha místech v této souvislosti hovoří o právu na zásadně stejnou životní úroveň (např. § 690, § 697, § 762 ObčZ), jde-li o výživné v případě nezletilého, pak dokonce o možnosti tvorby úspor z výživného (§ 917 ObčZ)²¹ Dá se tedy učinit závěr, že výživné představuje zvláštní druh plnění, které je předmětem závazku stran, jako plnění peněžité (v podobě pravidelných peněžitých dávek) nebo plnění nepeněžité (v podobě umožnění bydlení nebo čerpání jiné majetkové výhody včetně naturálního plnění).

Z povahy věci a také řady ustanovení vyplývá, že výživné je právo nepromlčitelné, je však možné je přiznat až ode dne zahájení řízení. Z tohoto pravidla samozřejmě existuje výjimka, která je upravena v § 922 ObčZ a stanoví, že se neuplatní, jde-li o děti a neprovdanou matku.

S aplikací zákona, věnující se problematice výživného, je nutné dbát na několik zásad. Jednou z nejdůležitějších zásad je, že výživné nesmí být v rozporu s dobrými mravy (§ 2 odst. 3 ObčZ). Soud by také měl brát v úvahu odůvodněné potřeby oprávněného na jedné straně a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného na straně druhé (§ 913 ObčZ). Započtení pohledávky vůči výživnému pro nezletilého, který není plně svéprávný, se zakazuje (§ 1988 ObčZ), proti výživnému lze započíst pohledávku pouze na základě dohody. Výklad norem nesmí vést ke krutosti a bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění (§ 2 odst. 3 ObčZ).

²⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1035.

²¹ Tamtéž, s. 1035.

2. Rozsah vyživovací povinnosti k nezletilým dětem

U výživného je nejdůležitější jeho rozsah. Ten se dá charakterizovat nejen výší, ale i obsahem dané povinnosti. Znamená to tedy, že stěžejní je nejen kolik, ale i co má povinný oprávněnému plnit.

Obecně je rozsah výživného dán možnostmi, schopnostmi a majetkovými poměry subjektu z vyživovacího vztahu povinného a odůvodněnými potřebami nezletilého dítěte. Důležité je ale podotknout, že vždy se při určování rozsahu hledí nejprve na dohodu mezi stranami, a až poté, selže-li cesta dohody je třeba, aby o jeho výši rozhodl autoritativně nestranný a nezávislý soud.²²

Určení rozsahu výživného je upraveno v § 913 ObčZ. Jedná se o ustanovení obecné, které se dá použít na všechny druhy výživného. Následně najdeme v ObčZ speciální úpravu různých druhů výživného, jako například výživné mezi manželi (§ 697 odst. 2 ObčZ) či mezi rozvedenými manželi (§ 760 odst. 3 ObčZ). Jak je tedy v tomto ustanovení uvedeno, rozhodujícími aspekty jsou odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Jak je uvedeno výše, jedná se o obecné vymezení, a proto nejsou přesně specifikovány schopnosti, možnosti nebo majetkové poměry.²³

Na první pohled se zdá, že je povinný znevýhodněn oproti oprávněnému, protože se u něj zkoumají jak možnosti, schopnosti tak i majetkové poměry, kdežto u oprávněného pouze jeho odůvodněné potřeby. Tomuto tématu se věnoval i Grygar²⁴, v komentáři k ObčZ, a došel k závěru, že i u oprávněného by měla být, v souladu se zásadou rovnosti, zkoumána tzv. příjmová potencialita, resp. potencialita se živit, a musí být komplexně hodnoceny celkové majetkové poměry jak povinného, tak i oprávněného.

2.1. Možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného

Na začátek je dobré si uvést úryvek z nálezu Ústavního soudu: „*Je právem, nikoli povinností rodiče přivést na svět své dítě. Pokud tak však učiní, musí si být vědom všech důsledků, tedy i toho, že své nezletilé dítě musí vyživovat, a to i případně i s přihlédnutím ke příjmům, které pocházejí od jeho rodičů jako dotace na vlastní studium.*“²⁵ Z nálezu vyplývá, že rodič je povinen plnit vyživovací povinnost k dítěti za všech okolností, a proto by si měl rozmyslet, zda je připraven přivést na svět svého potomka.

²² ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 201.

²³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEČEK, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, ročník 14, č. 3, s. 24.

²⁴ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1655.

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 10. června 2013, sp. zn. 4239/12.

Obecně se u povinného a jeho možností a schopností dovozuje, že jsou souhrnem jeho aktuálních subjektivních vlastností, kterými povinný disponuje, bez ohledu na jeho již existující vlastnictví, které získal např. darem či dědictvím.²⁶ Dá se říci, že schopnosti povinného lze chápat jako subjektivní pohled, kdežto možnosti jako pohled objektivní. V rámci posuzování schopností se jedná o věk, vzdělání, pracovní schopnosti, dosažené vzdělání, aktuální nezaměstnanost, bydliště povinného apod.²⁷ I přesto, že zákon v § 913 ObčZ rozlišuje mezi možnostmi, schopnostmi a majetkovými poměry povinného, dají se tyto tři kritéria v rámci výživného sloučit na jednu kategorii, která vystihuje aktuální schopnost povinného plnit konkrétní výživné stanovené soudem.²⁸

Dalším kritériem, které je uvedeno v § 913 ObčZ, jsou majetkové poměry povinného. Důležité je ze strany soudu posuzovat situaci komplexně a zkoumat celkovou situaci povinného. Jmění povinného mohou tvořit majetkové podstaty, výnosy z nich, akcie, nemovitosti i movité věci, zejména luxusní auta, letadla, nákladné sportovní vybavení, hudební nástroje, umělecké sbírky, apod.²⁹ Soud samozřejmě vychází z okolností, jaké jsou dány v okamžik rozhodování.

Důležitým krokem pro určení výše výživného je zjištění možností, schopností a majetkových poměrů. Tyto informace se zjišťují velmi obtížně. Za minulého režimu byli všichni pracující lidé zaměstnanci státu, proto bylo jednoduché zjistit jejich příjem a následně vyčíslit výživné.³⁰ V dnešní době je situace horší, jelikož je mnoho možností, jak mohou povinní dostávat odměnu za odvedenou práci – např. bonusy v podobě auta, telefonu, vyplácení odměny neoficiálně či poskytování naturálního plnění.³¹ Soudy při výpočtu výživného vychází z období posledních šesti až dvanácti měsíců před okamžikem rozhodování i s ohledem na případy, kdy jsou prémie nebo odměny vypláceny jednou ročně a nebyly by v takovém případě započteny do celkového součtu příjmů.³² Soud tedy, v souladu s názorem Ústavního soudu, přihlédne nejen k fakticky dosahovaným příjmům rodiče, ale i k celkové hodnotě jeho movitého a nemovitého majetku, způsobu života a k životní úrovni osoby povinné platit výživné.³³

Po roce 1989, kdy se změnily ekonomické podmínky a bylo povoleno svobodné podnikání, vyvstala potřeba zkoumat i příjmy, které přichází právě z podnikání, tedy z jiné, než závislé činnosti.

²⁶ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 135.

²⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1060.

²⁸ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 136.

²⁹ Tamtéž

³⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Výživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 33.

³¹ Tamtéž, s. 33.

³² Tamtéž, s. 33.

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. I. ÚS 299/06.

Jelikož břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně příjmů leží zásadně na oprávněném, bylo v situaci, kdy povinný odmítl spolupracovat, nemožné získat daňový základ pro výpočet výživného. Proto byla po mnoha diskusích prolomena zásada mlčenlivosti finančních úřadů a možnost poskytnutí informací získaných při správě daní soudy, jde-li o údaje potřebné pro účely rozhodnutí o výživném.³⁴ Samozřejmě se ale objevují případy, kdy je základ daně zkreslen ať už neschopností řádně vést účetnictví nebo úmyslným jednáním povinného s cílem zakrýt skutečné příjmy z různých důvodů.³⁵ Proto nelze informace, které jsou poskytnuty finančním úřadem brát za úplně pravdivé a odpovídající realitě.

V případě, kdy povinný neprokáže řádně své příjmy nebo neumožní soudu zjistit další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů, zná český právní řád tzv. nevyvratitelnou právní domněnku o výši průměrného měsíčního příjmu povinného, který činí pětadvacetinásobek částky životního minima. Uplatní se tehdy, pokud bude povinný pasivní, nedbalý či úmyslně nedostojí své zákonné povinnosti a soudu nepředloží všechny podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů, tedy např. peněžní deník, účetnictví, audit apod.³⁶ Tato domněnka je upravena v § 916 ObčZ a je stanoveno, že lze aplikovat pouze tehdy, jde-li o vyživovací povinnost rodičů či jiných předků k dětem, a to nezletilým nesvéprávným, tak i zletilým.³⁷ Z toho tedy vyplývá, že tuto nevyvratitelnou právní domněnku nelze použít i vyživovací povinnosti mezi manžely, rozvedenými manžely, u vyživovací povinnosti potomků k předkům, u výživného a úhrady nákladů neprovdané matky. S ohledem na tuto úpravu se nabízí situace, kdy pro rodiče, zejména podnikatele, bude výhodnější součinnost neposkytnout a nechat si příjem vypočítat na základě nevyvratitelné právní domněnky o jejich příjmech. Takový postup je samozřejmě vůči dítěti nespravedlivý, jelikož tím může být dotčeno při následném výpočtu výživného, nicméně se proti němu nelze jakýmkoliv způsobem ohradit. Životní minimum je určeno podle jiného právního předpisu, kterým je zákon č. 112/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi. Také se užívá zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (dále jen „ŽivMin“), kde je v § 2 ŽivMin stanovena částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, a činí 3140 Kč měsíčně.

V případě podnikání povinného není důležité, zda výdaje přesahují zisk či nikoliv, ale to, zda jde o výdaje, bez nichž by nebylo možno dosáhnout zajištění výkonu podnikání, nebo zda jde o

³⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061.

³⁵ Tamtéž, s. 1061.

³⁶ Tamtéž, s. 1108.

³⁷ Tamtéž, s. 1108.

výdaje, které co do svého druhu či rozsahu směřují spíše k dosažení vyššího zisku.³⁸ Soud tedy musí zjistit, jaký charakter jednotlivé výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů mají. V praxi je proto užíváno znaleckého posudku z oboru ekonomie.

V případě osob nezaměstnaných, ať už na straně povinného či oprávněného, je třeba zkoumat jejich reálné možnosti zajistit si vhodné zaměstnání, a to i případně mimo jejich bydliště, jestliže je spojeno s vhodným dopravním spojením a nebrání tomu další okolnosti.³⁹

„Při určování výše výživného je třeba přiblížit nejen k fakticky dosahovaným příjmům a majetkovým poměrům otce, ale i jeho současné matky.“⁴⁰ Z čehož vyplývá, že soud musí posuzovat komplexně celou situaci kolem povinného.

Další pohled při hodnocení možností, schopností a majetkových poměrů povinného je zkoumání, zda se nevzdal bez důležitého důvodu vhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě, zda nepostupuje nepřiměřená majetková rizika v rámci nějakých investic či podnikání. Také se přihlédně k tomu, zda oprávněný o dítě osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí, případně i k péči o rodinnou domácnost. Tzv. potencialita příjmů je upravena v §913 odst. 2 ObčZ. Ustanovení umožňuje soudu, aby při určování výživného vycházel nejen z příjmů faktických, ale i z příjmů potencialních. Ústavní soud ohledně potenciality vyjádřil takto: „Jde-li o samotnou interpretaci uvedeného zákonného ustanovení, je Ústavní soud názoru, že má postihovat ty situace, kdy je rodič, resp. povinný bez prostředků, vyhýbá se práci, a (proto) nemůže a vlastně ani nechce plnit vyživovací povinnost.“⁴¹ Formulaci textu, zda se povinný nevzdal výhodnějšího zaměstnání je nutné aplikovat i na situace, kdy povinný práci nevykonával, ale neexistoval jediný rozumný důvod pro to, aby tak nečinil.⁴² Vzdání se prospěchu, např. zřeknutí se dědického práva, odmítnutí dědictví, prominutí dluhu apod., je zákonodárcem považováno za objektivní odpovědnost za výsledek, bez ohledu na zavinění.⁴³ Ustanovení je velmi účelné a může v mnoha případech ochránit zájmy nezletilého. Zde je opravdu nutné, aby soud posuzoval konkrétní situaci pečlivě, zda úkon povinného neměl jiné opodstatnění, než to, že chtěl zkrátit oprávněného. V rámci podstupování nepřiměřených majetkových rizik mám za to, že je velmi těžké posoudit, zda může mít konkrétní úkon pozitivní či negativní dopad na majetek povinného. Hlavně při podnikání se mohou jevit určité kroky nejprve špatné a až následně mohou přinést majetkový zisk povinnému, a následně i oprávněnému. Proto si myslím, že by podstupování nepřiměřených rizik nemělo mít výraznější vliv na stanovení výživného.

³⁸ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. května 2004, sp. zn. 10 Co 326/2004.

³⁹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. června 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. II. ÚS 756/16.

⁴¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. 1303/11.

⁴² ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655 - 975.* Praha: Leges, 2016, s. 1660.

⁴³ Tamtéž, s. 1660.

Dalším kritériem při určování výživného je osobní péče o oprávněného a péče o rodinnou domácnost. Dá se říci, že ten z rodičů, který má dítě ve své péči, si určitým způsobem vynahrazuje svůj příspěvek na výživu. Je určitě nepochybné, že rodič, který má v péči dítě, má větší vyživovací povinnost, než rodič, který „pouze“ platí výživné. Je samozřejmé, že v době, kdy je dítě velmi malé a vyžaduje největší pozornost, si rodič svůj příspěvek na dítě vynahrazuje v celé své výši. Po určité době, kdy je dítě schopno se o sebe relativně postarat, se tento příspěvek snižuje a je potřeba, aby se i tento rodič více zapojil na jeho výživě. Z tohoto výkladu ale vyvstává otázka, zda lze osobní péče o dítě převést do smyslu plnění, aby se dala vyživovací povinnost poměrně rozdělit mezi oba rodiče. Dle názoru Grygara⁴⁴, v komentáři k občanskému zákoníku, se jedná o „započitatelné plnění“, kterým může být do jisté míry výživné nahrazeno. V takovém případě musí soud pečlivě odůvodnit, v jakém rozsahu taková péče plnění výživného nahrazuje a proč, což v rozhodovací praxi často chybí.⁴⁵ Dle starších rozhodnutí lze zjistit, že osobní péči lze považovat za vyvažující vyživovací povinnost do 10 let věku. I přesto ale nelze přesně určit dobu, kdy je o dítě potřeba se starat více a kdy méně. To se musí posoudit dle konkrétního případu.

2.2. Odůvodněné potřeby oprávněného

Potřeby oprávněného, jeho majetkové poměry a odkázanost na výživu jsou základním předpokladem pro vznik a trvání vyživovací povinnosti.⁴⁶ Právo na výživné tedy vyplývá ze situace, kdy oprávněný není schopen uspokojovat všechny své odůvodněné potřeby, není schopen zajistit potřebu bydlení či svoji výživu. V případě dítěte se však hovoří o právu na stejnou životní úroveň a o přednosti tohoto hlediska před potřebnostmi dítěte. Nemá tedy sloužit k rozmnožování majetku dítěte, ale ke spotřebě. Obecně § 911 ObčZ mluví o přiznání výživného tehdy, kdy není oprávněný schopen sám se živit. Z logiky věci je jasné, že se nezletilé samo živit nemůže. To je závislé na rodiči a má pouze určité „příjmy“ z darů od rodinných příslušníků. K těmto příjmům se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu a dovodil, že nelze akceptovat úvahu, že do příjmů dítěte se mají zahrnovat všechny finanční prostředky a dary od rodinných příslušníků a z toho dovozovat, že se děti mohou samy živit: „Pokud by soud akceptoval úvahu, že do příjmů dětí je třeba zahrnovat veškeré finanční prostředky a dary od příbuzných a z logiky věci nejen od nich, a z toho dovozovat, že z těchto příjmů jsou schopny se samy živit, mohlo by docházet k takovým absurdním situacím, kdy by např. výživné od matky dosahovalo výše,

⁴⁴ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV.* § 655 - 975. Praha: Leges, 2016, s. 1660.

⁴⁵ Tamtéž, s. 1661.

⁴⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061.

*jež by dle soudu plně odpovídala potřebám zletilého dítěte, a otec, který by se na jeho výživě nijak nepodílel, by byl soudem této povinnosti zbaven s odůvodněním, že potřeby dítěte jsou v plném rozsahu uspokojovány matkou.*⁴⁷

Míra potřebnosti oprávněného je závislá na jeho věku, na zdravotním stavu, na jeho fyzické a duševní vyspělosti, na způsobu přípravy na budoucí povolání, na existenci zálib a zájmů, na délce doby strávené v domácnosti, na realitě mateřské či rodičovské dovolené a nižší účasti na pojištění po dobu trvání manželství a dalších skutečnostech.⁴⁸ Samozřejmě je při zkoumání potřeb oprávněného nutné vzít v potaz nejen potřeby obvyklé, které se pravidelně vyskytují, ale i potřeby, které se objevují nečekaně, nepravidelně či nahodile pouze v některé době (prázdniny, nemoc). V tomto ohledu se soudní judikatura ustálila na postoji, že je nutné, aby výživné pokrylo jak potřeby obvyklé, tak potřeby vyskytující se nepravidelně či potřeby nahodilé.

V rámci výživného k nezletilému dítěti zná zákon také situaci, kdy je potřeba považovat a odůvodněné potřeby dítěte i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání.

Při posuzování odůvodněných potřeb oprávněného musí soud brát v potaz i jeho majetkové poměry, zda oprávněný vlastní nějaký majetek, zda tento majetek přináší zisk či nikoliv a zda lze po oprávněném žádat, aby tento majetek prodal a zabezpečil tak svou výživu.⁴⁹ V § 912 ObčZ je výslovně stanoveno že „nezletilé nesvéprávné dítě má právo na výživné, i když má vlastní majetek a zisk z majetku spolu s vlastním příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě“. Proto v případě, kdy má nezletilý majetek, který nese zisk, hledí se na tento majetek, jakoby vůbec nebyl.⁵⁰ Z toho vyplývá, že pokud má dítě majetek, který nese takový zisk, který stačí na všechny jeho odůvodněné potřeby, pak se lze mít za to, že právo na výživné nemá.⁵¹

Při výdělečné činnosti nezletilého dítěte je znovu na soudu, aby posoudil, zda je konkrétní výdělečná činnost dostatečná pro to, aby zajistila odůvodněné potřeby dítěte. Nabízí se však argument, že v případě, kdy dítě má příjmy z výdělečné činnosti, tak nemá právo na výživné.

Zajímavou otázkou v rámci potřeb nezletilého může být jeho studium, neboli příprava na budoucí povolání. Důležité je posouzení, zda studium, které je v době rozhodování vykonáváno, nese znaky soustavnosti a cílevědomosti, a zda takové studium není pouhým trikem k získání výživného. Dle Ústavního soudu je povinná školní docházka, případně příprava na budoucí povolání na střední škole, odůvodněnými potřebami pro přiznání výživného.⁵² Následně ve svém dalším usnesení uvedl: „Povinností studujícího nezletilého je cílevědomá a soustavná příprava na budoucí povolání. Za situace, kdy studium nezletilého nese znaky soustavnosti a cílevědomosti, nelze na rodiči spravedlivě

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2011, sp. zn. II. ÚS 3113/10.

⁴⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061.

⁴⁹ Tamtéž, s. 1059.

⁵⁰ Tamtéž, s. 1059.

⁵¹ Tamtéž, s. 1059.

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14.

*požadovat, aby vynakládal peněžní prostředky, které by ve svém výsledku nepřispívaly k osobnímu rozvoji dítěte.*⁵³

Soud tedy při rozhodování přihlédne ke smyslu vykonávaného studia. V případě, kdy jde o studium pouze ze zájmu o předmětný obor, a ne z důvodu přípravy na budoucí povolání, nelze jím argumentovat při určování výživného.⁵⁴

⁵³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. IV ÚS 1247/13.

⁵⁴ Tamtéž

3. Metody určování rozsahu vyživovací povinnosti

Při určování výše výživné se nejprve vždy hledí na dohodu obou rodičů. Tato dohoda je preferována ze všech hledisek, ať už to je zbytečné zatížení soudu či vliv soudního řízení na dítě. U této dohody není zákonem předepsaná forma, proto může být jak písemná, tak ústní. Samozřejmě je dobré, aby si v rámci jistoty rodiče tuto dohodu uzavřeli písemně, nicméně na tom zákon netrvá. Není také potřeba, aby byla dohoda schválena soudem, vyskytují se ale situace, kdy se sice rodiče na výživném na nezletilé dítě dohodnou, ale nebude jim ústní či písemná dohoda stačit a budou potřebovat rozhodnutí soudu.⁵⁵ Taková situace nastává v případech rozhodování o výživném před rozvodem nebo situace, kdy jeden z rodičů potřebuje soudní rozhodnutí pro přiznání sociálních dávek.⁵⁶

V případě, že se tedy rodiče nedohodnou, k určení rozsahu přistoupí soud, který rozhoduje vždy podle stavu, který existuje v okamžiku vydání soudního rozhodnutí. Rozsah vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem se dá určit dvěma způsoby.⁵⁷ První způsob je na základě volného hodnocení soudu, kdy je ponecháno na vůli soudu, jak konkrétní situaci posoudí. Tento způsob se uplatní v tuzemsku nejen u vyživovací povinnosti nezletilých dětí, ale u všech druhů.⁵⁸ Druhým způsobem je metoda tzv. objektivizace, kdy je zákonem přesně určena kritéria, na základě kterých soud určí výši výživného. Metoda objektivizace se objevuje ve Velké Británii, Německu či Rakousku, v jisté míře také na Slovensku.⁵⁹

Jelikož se při rekodifikaci soukromého práva zákonodárci drželi původní úpravy v rámci zákona o rodině, uplatňuje se v České republice metoda volného hodnocení soudu, i přesto, že v průběhu několika let se objevilo mnoho názorů, že by metoda objektivizace mohla být pro Českou republiku prospěšnější. K těmto názorům se vyjádřili také zákonodárci v důvodové zprávě, kde uvedli: „*Již značně dlouhou dobu (totiž již od prvních úvah o legislativní změně zákona o rodině po r. 1989) se lze setkat s návrhy na zakotvení tabulek, vzorců nebo klíčů, které by měly zjednodušit rozhodování soudů o výživném. Stejně naléhavé, jako jsou tyto návrhy, jsou i argumenty jejich odpůrců. Vzhledem k současné, dosud ne zcela urovnané ekonomicko-sociální situaci, se značnými rozdíly mezi jednotlivými regiony státu, jakož i mezi městskými a venkovskými oblastmi, bylo by spíše vhodné doporučit soudům, aby ony samy, shledají-li takovou potřebu, se pokusily pro místo, ve kterém působí, takové tabulky, vzorce nebo klíče vytvořit. Lze očekávat, že právě tento přístup by zaručil, že výše výživného by odpovídala místním podmínkám, a to nejen po stránce majetkových*

⁵⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 40.

⁵⁶ Tamtéž, s. 40-41.

⁵⁷ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 206.

⁵⁸ Tamtéž, s. 206-207.

⁵⁹ Tamtéž, s. 206-207.

poměru povinného, ale i v rovině odůvodněných potřeb oprávněného.“⁶⁰ Z toho tedy vyplývá, že se zákonodárce do objektivizace výživného nehrne a v nejbližší době se nedá očekávat změna. Dle mého názoru by bylo vytvoření místních tabulek nežádoucí, jelikož by mohlo docházet k obcházení formou stěhování apod., což by mělo špatný vliv na dítě, které je už ve většině případů poznamenané rozlukou rodičů a životem v neúplné rodině. Proto mi doporučení zákonodárce nepřijde správné.

3.1. Volné hodnocení soudu

Volné hodnocení soudu při určování výše výživného znamená, že soud rozhoduje bez použití právně závazných pevně stanovených sazeb.⁶¹ Což tedy znamená, že soud subjektivně posoudí konkrétní situaci a zhodnotí odůvodněné potřeby dítěte a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného, a tím chrání nejen zájmy a postavení dítěte, tak i povinného rodiče.⁶² Při tomto postupu je soud limitován principem spravedlivého procesu, který zabraňuje úplně libovůli soudu tím, že zahrnuje povinnost řádně odůvodnit rozhodnutí ve věci.⁶³ „Rozhodnutí soudu, který postavil svůj závěr na tom, že v poměrech rodičů a dítěte nedošlo oproti stavu po předchozím rozsudku o výživném k podstatné změně, výlučně na uplynutí necelých dvou let od právní moci předchozího rozsudku, postrádá jakékoliv relevantní odůvodnění, a odporuje proto zásadám spravedlivého procesu podle Listiny základních práv a svobod a relevantní judikatuře Ústavního soudu.“⁶⁴

Také zde platí zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí, která stanoví, že u typově stejných případů mají soudci rozhodovat shodně, a patří ke znakům právního státu.⁶⁵ To je samozřejmě velmi těžké, jelikož je mizivá pravděpodobnost, že se objeví dvě stejné rodiny se stejnými příjmy a majetkem. Proto je důležité, aby bylo rozhodnutí velmi důsledně odůvodněné.

Velkou nevýhodou této metody je její časová náročnost, i potřeba větší odbornosti soudce, než je tomu v jiných věcech. Nedá se ale této metodě upřít přesnost výše výživného po zhodnocení všech individuálních okolností konkrétního případu, a tudíž ochrana zájmů rodičů, tak dětí. I přesto, s ohledem na přibývajících rozvodovost, bude časové hledisko mnohdy převažovat nad přesností. Proto se mnoho právníků spíše přiklání k objektivizaci výživného.

⁶⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 395.

⁶¹ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 207.

⁶² Tamtéž, s. 207.

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 1.dubna 2009, sp. zn. I. ÚS 1924/2008.

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. II. ÚS 756/16.

⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 1.února 2013, sp. zn. IV. ÚS 2127/12

3.2. Objektivizace výživného

Metoda objektivizace, neboli rozhodování o výši výživného bez ohledu na subjektivní kritéria, bývá v literatuře často označována jako koncepce uzavírané právní normy, při jejímž užití se nepřipouští volná úvaha soudu, respektive přizpůsobení individuálním potřebám každého případu.⁶⁶ Jedná se o „stanovení výživného určitým mechanickým způsobem“⁶⁷

Metoda objektivizace zná čtyři možné způsoby, kterými je možné ji provádět. Rozeznáváme tabulkový způsob, podílový způsob, stanovení pevné částky a případně kombinaci těchto všech těchto způsobů.

Podílový způsob určení výživného spočívá v tom, že se příjem oprávněného rozdělí na několik částí (dílů) s ohledem na počet oprávněných, kdy povinnému případnou 3 díly a každému povinnému díl jeden. Tento způsob dělení byl používán za první republiky, před první světovou válkou. Dnes je u nás známo jako tzv. Gerlichovo pravidlo.⁶⁸ Tento způsob objektivizace je nejméně žádoucí, jelikož nezohledňuje věk dítěte a další jeho potřeby, a tak mu neposkytuje dostatečnou ochranu pro uspokojení jeho potřeb.⁶⁹ V současné době se používá spíše jako pomocný způsob právníků při určování výše výživného.

Další je způsob tabulkový, někdy označovaný jako tabulkové výživné. Jak již vyplývá z názvu, jedná se o vypracování tabulek, kterými se soud řídí při určování výživného. Oproti podílovému způsobu jsou vytvořeny podle hledisek, jako je věk dítěte, plat povinného a počet vyživovacích povinností, tedy zohledňují některá objektivní kritéria.⁷⁰ Tyto tabulky jsou většinou v různých státech, například Německu či Rakousku, užívány spíše jako pomocné pro vytvoření rozsahu.⁷¹ Nejznámější tabulky jsou pro jejich jednoduchost v Rakousku, které při stanovení výše výživného stanoví určitý procentuální díl z příjmů rodiče, a následně je upraví s ohledem na zdravotní stav dítěte, či povinného a na další okolnosti, a proto dokážou přesně reagovat na individuální potřeby jak dítěte, tak povinného rodiče.⁷²

Jelikož sílily názory pro zavedení objektivizace, v České republice proběhl pokus o vytvoření podobných tabulek, jako ve výše uvedených zemích. Proto vláda schválila v roce 2008

⁶⁶ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 208.

⁶⁷ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost*. Praha: Linde Praha, 1995. s. 71.

⁶⁸ GERLICH, Karel. *Rozvod, rozluka, alimenty*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1934, s. 242.

⁶⁹ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 209.

⁷⁰ Tamtéž, s. 210.

⁷¹ Tamtéž, s. 210.

⁷² NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 33.

tzv. „Soubor prorodinných opatření – prorodinný balíček“⁷³, který obsahoval povinnost Ministerstva spravedlnosti ČR přijmout přesná pravidla pro rozhodnutí o výši výživného pro nezletilé děti.⁷⁴ Následně byla v roce 2010, tehdejší ministryní spravedlnosti Danielou Kovářovou, představena tabulka, v rámci materiálu s názvem Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti pro určení výše výživného, která má pro soudy pouze doporučující charakter. Cílem bylo poskytnout soudům pomocný materiál, a v případě, že by po roční praxi nenastaly zásadní potíže, měla být tabulka používána soudy pro orientaci již vždy, při rozhodování o výši výživného.⁷⁵ Tabulka měla následnou podobu:⁷⁶

	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 - 5 let	11 - 15 %
2.	6 - 9 let	13 - 17 %
3.	10 - 14 let	15 - 19 %
4.	15 - 17 let	16 - 22 %
5.	18 a více let	19 - 25 %

Věkové rozpětí v tabulce není náhodné. Jsou zde zohledněny situace, kdy dochází v životě dítěte k zásadním změnám, např. začátek školní docházky, příprava na středoškolské studium, příprava na vysokoškolské studium apod. Spodní hranice procentuálního rozmezí je aplikovatelná zejména v případech, kdy má povinný více než jednu vyživovací povinnost.⁷⁷ Také ji lze použít v běžných případech, kdy do běžných případů lze zahrnout povinného, který má maximálně tři vyživovací povinnosti, a naopak tabulku nelze aplikovat v případech, kdy má povinný nestandardně vysoký čistý příjem, či má oprávněné dítě nestandardně vysoké náklady na uspokojení svých potřeb.⁷⁸

⁷³ Vláda České republiky. *Usnesení vlády České republiky ze dne 19. listopadu 2008 č.1451 o Souboru prorodinných opatření – Prorodinném balíčku* [online]. apps.odok.cz. 19. listopadu 2008 [cit. 8. března 2018]. Dostupný na:

<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN97ANXVJS>

⁷⁴ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 210.

⁷⁵ CIHLÁŘOVÁ, Ivana. Ministryně spravedlnosti představila návrhy na sjednocení výživného. *Bulletin advokacie*, 2010. č. 4, s. 5.

⁷⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 46.

⁷⁷ KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 7, č. 8, s. 48.

⁷⁸ Tamtéž

Po roce, kdy měla být zhodnocena přínosnost tabulky, však k žádnému vyjádření ohledně praktického dopadu nedošlo.⁷⁹ I přesto je tato tabulka hojně využívána, jako pomůcka pro určení výživné, hlavně rodiči i praktikujícími právníky a mohou v mnoha případech pomoci vyřešení v mimosoudním jednání.⁸⁰ Tabulka tedy našla jakési uplatnění a může být přínosná hlavně s ohledem na zaneprázdněnost soudu, kdy jim může velice ulehčit. Tabulka zveřejněná ministryní spravedlnosti se také stala předmětem usnesení Ústavního soudu, kdy i přesto, že tabulka závazná není, v případě výrazného odchýlení je potřeba dostatečné odůvodnění: „*O porušení ústavnosti by v této souvislosti mohlo být uvažováno, pokud by se soudní rozhodování zcela vymykaloby běžným standardům, tedy pokud by vznikl značný (extrémní) rozdíl mezi soudem stanoveným a „tabulkovým“ výživným, aniž by pro to existovaly věcné důvody*“⁸¹

Ve vztahu k doporučujícím tabulkám lze pro srovnání uvést přehled rozhodování o výši výživného v roce 2016 (nejnovější dostupné), které vyplývá ze soudních statistik zpracovaných ministerstvem. Přehled zachycuje průměrnou procentuální výši z čistého příjmu povinného rodiče, jemuž nebylo dítě svěřeno do péče a průměrnou výši stanoveného výživného z celkového počtu 43215 rozhodnutí o výživném.⁸²

Věk dítěte	První rozhodnutí – povinný otec	První rozhodnutí – povinná matka	Pro rozvod – povinný otec	Pro rozvod – povinná matka	Další zvýšení – povinný otec	Další zvýšení – povinná matka
0 – 5 let	16,18% (2377 Kč)	10,80% (1005 Kč)	16,21% (3051 Kč)	12,01% (1349 Kč)	16,21% (2657 Kč)	18,20% (1178 Kč)
6 – 10 let	13,89% (3135 Kč)	10,55% (1282 Kč)	21,03% (3470 Kč)	13,11% (1436 Kč)	17,13% (2927 Kč)	15,21% (1588 Kč)
11 – 14 let	15,15% (3538 Kč)	14,70% (1631 Kč)	18,21% (3881 Kč)	13,88% (1667 Kč)	18,22% (3117 Kč)	18,13% (1923 Kč)
15 – 18 let	17,46% (4971 Kč)	14,76% (1983 Kč)	31,20% (4481 Kč)	17,38% (2183 Kč)	21,03% (3533 Kč)	19,48% (2286 Kč)

⁷⁹ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 210.

⁸⁰ Tamtéž, s. 210.

⁸¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. června 2011, sp zn. III. ÚS 1303/2011.

⁸² Adikia. *Přehled o rozhodování o výši výživného z roku 2016* [online]. adikia.cz. 8. února 2017 [cit. 1. března 2018].

Dostupné na [http://files.adikia.cz/200001992-](http://files.adikia.cz/200001992-e99e1ea97d/Přehled%20o%20rozhodován%C3%AD%20o%20výživném%202016.pdf)

[e99e1ea97d/Přehled%20o%20rozhodován%C3%AD%20o%20výživném%202016.pdf](http://files.adikia.cz/200001992-e99e1ea97d/Přehled%20o%20rozhodován%C3%AD%20o%20výživném%202016.pdf)

Tento způsob určení výživného má mnoho výhod i nevýhod. Výhody spočívají v usnadnění rozhodování soudu, ve stabilitě a jak je uvedeno výše, i možnému předcházení sporům. Můžeme také zmínit rychlost rozhodování, kdy není potřeba zdlouhavého zjišťování konkrétních okolností daného případu. S tím se ale pojí i jedna nevýhoda. A to, že v konkrétním případě nemusí odpovídat přesným poměrům a potřebám jak oprávněného, tak povinného. Ideální by byl určitý kompromis, mezi objektivizací a stávajícího systému posuzování výživného podle individuálních potřeb.

Osobně zastávám názor, že objektivizace výživného je lepší, než současný systém volného hodnocení soudu. Vidím v něm více kladných, než záporných věcí pro obě strany. Z hlediska dítěte je určitě výhodná časová nenáročnost objektivizace. Dítě už může být ve velkém stresu z odluky rodičů a zdlouhavé zkoumání příjmů rodiče může být pro něj velice stresující, i když se netýká přímo jeho. Také může přispět k tomu, že si rodiče důkladněji rozmyslí rozchod, jakmile si budou moct dohledat výši možného výživného. Dle mého názoru není ve společnosti dostatečný přehled o výších výživného, a právě tabulky, či vzorce pro výpočet výživného, by mohly rozšířit vědění o výživném v rámci společnosti.

I z důvodové zprávy, která je uvedena výše, je jasné, že se zákonodárce k objektivizaci výživného nemá. Proto by se alespoň český právní řád mohl inspirovat v oblasti objektivizace nejnižší částky, kterou by měl povinný hradit dítěti – tedy tzv. minimální výživné.⁸³ Výživné by bylo stanovené určitou částkou, která by byla buď pevná v určité výši, případně procentuálně odvozená z jiné pevné částky.⁸⁴ Takovýto systém je aplikován v Německu a na Slovensku, tedy u našich sousedů. Na Slovensku musí povinný plnit vyživovací povinnost v částce minimálně 30% z životního minima na dítě (viz další kapitola).⁸⁵

Jelikož je tento způsob obecně velmi chválený, v České republice proběhl pokus o začlenění podobné úpravy, nicméně návrh strany ČSSD nebyl podpořen vládou.⁸⁶ Obsahoval základní sazbu minimálního výživného pro děti do 6 let a dále pro děti starší 6 let. U dítěte do 6 let se jednalo o částku 1400 Kč, pro dítě starší 6 let byla částka 1680 Kč. V dnešní době je životní minimum dítěte do 6 let dle § 3 odst. 3 písm. d) ŽivMin 1740 Kč. V rámci návrhu bylo také upraveno výživné s ohledem na příjem povinného rodiče a věk oprávněného dítěte.

⁸³ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 211.

⁸⁴ Tamtéž, s. 211.

⁸⁵ PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině*. Praha: C.H.Beck, 2013. s. 388.

⁸⁶ ČURDOVÁ, Anna a kolektiv. *Návrh na vydání zákona o vyživovací povinnosti k nezaopatřeným dětem a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o výživném)*, [online]. psp.cz, 14. května 2009 [citováno 10. února 2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=849&snzp=1>

Výše započitatelného příjmu v Kč	dítě do 6 let	dítě od 6 let
do 10.000	1.400	1.680
10.000 - 20.000	2.000	3.000
20.000 - 30.000	3.000	3.600
30.000 - 40.000	4.000	4.800
40.000 - 50.000	5.000	6.000
50.000 - 60.000	6.000	7.200
60.000 - 70.000	7.000	8.400
70.000 - 80.000	8.000	9.600
80.000 - 90.000	9.000	10.800
90.000 - 100.000	10.000	12.000
nad 100.000	11.000	13.200

3.3. Komparace úpravy výživného se sousedními státy

3.3.1. Slovensko

Slovenská právní úprava vyživovací povinnosti je velmi podobná té naší. Je to zapříčiněno hlavně společnou historií obou států. Na obou stranách došlo k určitým novelám, a bylo upuštěno od socialistické úpravy zákona o rodině z roku 1963. Na Slovensku došlo ke změně dříve, než v České republice, a to zákonem č. 36/2005 Z. z., Zákon o rodině a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „zákon o rodině“), který nabyl účinnosti 1.4.2005. Upravil nové instituty, které původní zákon neznal a dosud nezná český právní řád. Je to úprava minimálního výživného a úprava náhradního výživného včetně podmínek pro jejich určování.

Úprava minimální výše výživného je upravena v § 62 odst. 3 zákona o rodině, kdy je na základě tohoto ustanovení povinný rodič plnit minimálně 30 % z životního minima na nezaopatřené neplnoleté dítě anebo na nezaopatřené dítě podle zvláštního zákona. *„Každý rodič, bez ohledu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové poměry je povinný plnit svoji vyživovací povinnost v minimálním rozsahu ve výši 30 % z životního minima pro nezaopatřené neplnoleté dítě nebo na nezaopatřené dítě podle zvláštního zákona.“* To činí dle § 2 písm. c) zákona č. 601/2003 Z. z., zákon o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 91,06 Euro měsíčně. Z této částky činí 30% přesně 27,318 Euro. Po přepočtení dle aktuálního kurzu ČNB ke dni 23.2.2018, čas 14:30, 1 EUR = 25,3350 Kč, činí minimální výše výživného na Slovensku 692 Kč (po zaokrouhlení na celé koruny). Tuto částku musí povinný plnit vždy, bez ohledu na jeho možnosti, a i v případě, kdy povinný není po vyhodnocení všech kritérií schopen na základě zjištění majetkové situace určit výši vyživovací povinnosti.

Úprava náhradního výživného není upravena v rámci zákona o rodině. V § 80 zákona o rodině je pouze odkázáno na zvláštní předpis: *„Úřad práce, sociálních věcí a rodiny může poskytovat náhradní výživné na zabezpečení výživy oprávněného podle zvláštního předpisu.“* Tímto zvláštním předpisem je myšlen zákon č.201/2008 Z. z., o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodině a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. (dále jen „zákon o náhradním výživném“). V rámci zákona jsou přesně upraveny podmínky pro přiznání náhradního výživného. Náhradní výživné se poskytuje nezaopatřenému dítěti. Pojem nezaopatřené dítě je upraveno v § 3 zákona č. 600/2003 Z. z., Zákon o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Je to dítě, které neukončilo školní docházku, nejdéle však do 25 let věku, jestliže se soustavně připravuje na povolání, nebo je mu z důvodu nemoci či úrazu znemožněno připravovat se na povolání či vykonávat výdělečnou činnost. Je to také dítě, které je osvobozené od povinné školní docházky,

dochází do zařízení pro žáky zdravotně znevýhodněné, či není schopno se pro nepříznivý zdravotní stav připravovat na povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost. Mimo tento požadavek jsou zákonem určeny přesné podmínky pro získání nároku:

- Oprávněná osoba (dítě) má trvalý pobyt na území Slovenské republiky
- Soud rozhodl o povinnosti platit výživné, případně byla soudem schválena dohoda o výživném
- Povinná osoba neplní vyživovací povinnost v plné výši, lhůtě nebo způsobem určeným soudem, a to po dobu nejméně 3 po sobě jdoucích měsíců
- Dítěti nevznikl nárok na sirotčí důchod nebo sirotčí výsluhový důchod nebo je výše důchodu nižší než výše minimálního výživného podle zákona o rodině
- Průměrný měsíční příjem domácnosti dítěte nepřesahuje 2,2 násobek životního minima
- Pokud je dítě ve věku povinné školní docházky, je podmínkou nároku na náhradní výživné.

Výše náhradního výživného je upravena v § 4 odst. 1 zákona o náhradním výživném: „Náhradní výživné, na které má nárok oprávněná osoba je ve výši výživného určeného právoplatným rozhodnutím soudu nebo soudem schválené dohody, maximálně do výše 1,2 násobku životního minima pro nezaopatřené dítě“. Výše životního minima je 91,06 Euro, jak je uvedeno výše.

Tyto dva instituty odlišné od naší úpravy jsou velice zajímavé. Osobně bych se přikláněl k zavedení minimální výše výživného, kdy tak určena částka by měla být v možnostech každého povinného rodiče. Tedy i těch, kteří mají velmi nízké příjmy. Na druhé straně zavedení náhradního výživného bych nepodpořil. Stát by tímto krokem dal najevo povinným rodičům, že není potřeba se snažit vydělat peníze pro dítě, jelikož to zaplatí stát. Také s ohledem na další výdaje, které půjdou ze státního rozpočtu, tento institut neschvaluji.

3.3.2. Německo

Hlavní právní předpis, který upravuje problematiku výživného je německý občanský zákoník neboli Bürgerliches Gesetzbuch (známý pod zkratkou BGB, dále jen „BGB“). V § 1601 až 1603 BGB je upravena právě vyživovací povinnost. Obecně je v rámci vyživovací povinnosti upraveno, že je určeny pro osoby, které se samy nedokážou uživit a nezletilým dětem. Povinní mají podobnou úpravu, jako v českém právním řádu. V § 1603 BGB je uvedeno, že výživné musí odpovídat možnostem, schopnostem povinného a zároveň musí po jeho zaplacení zůstat povinnému na vlastní péči.

Německý občanský zákoník dále také zná minimální výši výživného, tak jako Slovenská právní úprava. Je upravena v § 1612a odst.1 BGB: „*Nezletilé dítě může požadovat po rodiči, který s ním*

nežije v domácnosti minimální výši výživného. Minimální výživné je závislé na příspěvku na dítě podle § 32 odst. 6 věta 1 zákona o daních z příjmu. Podle věku dítěte se jedná o: 1. pro období do 6 let věku dítěte 87 % jedné dvanáctiny dvojnásobku přídatku na dítě, 2. za období od 7 do 12 let věku dítěte 100 % jedné dvanáctiny dvojnásobku přídatku na dítě, 3. za období od 13 let věku dítěte 117 % jedné dvanáctiny dvojnásobku přídatku na dítě.“ Pro lepší přehled je na každý rok zveřejněná tabulka pro výpočet minimálního výživného. Od 1.1.2018 má tuto podobu:⁸⁷

	Věk oprávněného	Výpočet dle §1612a odst. 1 BGB	Minimální výživné
1.	0 – 5 let	2394 € x 2 : 12 x 87 %	348 €
2.	6 – 11 let	2394 € x 2 : 12 x 100 %	399 €
3.	12 – 17 let	2394 € x 2 : 12 x 117 %	467 €

Určitou podobnost mezi českou a německou právní úpravou můžeme nalézt v případě doporučujících tabulek. V Německu se tyto tabulky nazývají Düsseldorfské a ani zde nemají sílu zákona. Byly zamýšleny spíše jako všeobecná směrnice, i přesto jsou dnes nepostradatelnou pomůckou pro německé soudy při určování výše výživného.⁸⁸ V souladu s tím přispěly k předvídatelnosti soudních rozhodnutí týkajících se výživného.⁸⁹ Jsou každé dva roky aktualizovány a od 1.1.2018 mají tuto podobu:⁹⁰

Čistý příjem povinného z vyživovací povinnosti v eurech	Věk dítěte a částky v Eurech			
	0 – 5 let	6 – 11 let	12 – 17 let	Od 18 let
1 Do 1900 Euro	348	399	467	527
2 1901 - 2300	366	419	491	554
3 2301 - 2700	383	439	514	580

⁸⁷ Ratgeber und Kompetenz Unterhalt Familienrecht. *Anderungen Unterhalt 2018* [online]. unterhalt.net. 8. ledna 2018 [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <http://www.unterhalt.net/kindesunterhalt/mindestunterhalt.html>

⁸⁸ Adikia. *Německé tabulky výživného – hanba pro českou justici* [online]. adikia.cz. 27. června 2011 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.adikia.cz/news/nemecke-tabulky-vyzivneho-hanba-pro-ceskou-justici/>

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ Ratgeber und Kompetenz Unterhalt Familienrecht. *Duesseldorfer tabelle 2018* [online]. unterhalt.net. 3. ledna 2018 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <http://www.unterhalt.net/duesseldorfer-tabelle.html>

4	2701 - 3100	401	459	538	607
5	3101 - 3500	418	479	561	633
6	3501 - 3900	446	511	598	675
7	3901 - 4300	474	543	636	717
8	4301 - 4700	502	575	673	759
9	4701 - 5100	529	607	710	802
10	5101 - 5500	557	639	748	844
U čistých příjmů přesahujících 5501 Euro bude výživné určeno dle konkrétního případu					

Vysvětlení na příkladu:⁹¹ Otec, který má čistý příjem 2000 Eur, má platit výživné na svou desetiletou dceru, která žije se svou matkou. Úplně první krokem je odečtení 5% na administrativní práci. Minimálně je to 50 Eur, nejvýše 150 Eur měsíčně. Po odečtení 5%, což je v našem případě 100 Eur, otci zůstane 1900 Eur, a tudíž se otec dostane do první kategorie. Podle věku dítěte, 6 – 11 let, by měl platit 399 Eur měsíčně. Následně se ale od této částky odečte polovina přídatku na dítě, které činí od 1.1.2018 pro první a druhé dítě 194 Euro (viz tabulka níže). Polovina z této částky činí 97 Euro, tudíž 399 mínus 97 se rovná 302 Euro. Výsledkem je tedy výživné ve výši 302 Euro.

Výše přídatků na dítě v Německu:⁹²

1. dítě	194 Euro
2. dítě	194 Euro
3. dítě	200 Euro
4. a další dítě	225 Euro

3.3.3. Rakousko

Rakousko využívá k vypočtení výše výživného také tabulkovou metodu. Tyto tabulky byly mnohokrát dávány za příklad v době, kdy se v České republice řešilo vydání pomocných tabulek

⁹¹ Ratgeber und Kompetenz Unterhalt Familienrecht. *Düsseldorfer tabelle 2018* [online]. unterhalt.net. 3. ledna 2018 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <http://www.unterhalt.net/duesseldorfer-tabelle.html>

⁹² Tamtéž

pro výpočet výživného. Obecně je výživné upraveno v § 231 až § 234 ABGB⁹³, kde je v § 231 uvedeno:⁹⁴ „Rodiče mají přispět k pokrytí průměrných životních potřeb dítěte s ohledem na jejich schopnosti, možnosti, potenciál, ale také na jeho síly.“

Základními hodnotami pro výpočet výše jsou náklady na dítě dle výpočtů Rakouského centrálního úřadu. Soud tedy nebere dostatečně v potaz dosavadní životní úroveň dítěte.

U zaměstnaných osob se používá měsíční příjem po odečtení daní a příspěvků na sociální zabezpečení. Případný 13. a 14. plat (dovolená a vánoční bonus) se rozdělí na dvanáct měsíčních platů a následně přičte.⁹⁵ U osob samostatně výdělečně činných je rozhodný čistý zisk v posledním roce, případně průměrný zisk za poslední 3 roky při větších výkyvech.⁹⁶ U nezaměstnaných osob je základem pro vyměření dávka v nezaměstnanosti.⁹⁷

Tabulky pro rok 2017/2018 jsou následující:⁹⁸

Věk dítěte	Procentní část z příjmu	Obvyklé výživné	Horní hranice výž.
0 – 3 roky	16 %	204 Euro	510 Euro
3 – 6 let	16 %	262 Euro	655 Euro
6 – 10 let	18 %	337 Euro	842,50 Euro
10 – 15 let	20 %	385 Euro	962,50 Euro
15 – 19 let	22 %	454 Euro	1135 Euro
19 – 28 let	22 %	569 Euro	1991,5 Euro

Obvyklé výživné znamenají výdaje na potřeby průměrného dítěte, které jsou určeny na základě analýzy Rakouského centrálního statistického úřadu, a který v závislosti na spotřebitelských cenách upravuje každý rok.⁹⁹ Za nemravné výživné, které může dítě zbytečně „rozmazlovat“, se rozumí 2,5 násobek až 3 násobek obvyklého výživného., kdy tento násobek vytváří jakousi horní hranici výše výživného. Nazývá se tzv. luxusní hranice, která stojí na pomezí mezi výchovným a nevýchovným výživným. I přesto ale může soud s ohledem na okolnosti rozhodnout jinak, pokud to uzná za vhodné. Tabulky jsou totiž pouze orientační, soudci se jimi však velmi často řídí. Také je užívána obyvateli Rakouska při orientaci ohledně výše výživného.

⁹³ Jusline Recht.Schnell. *ABGB §231* [online]. jusline.at. 1. února 2013 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na:

<https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/231>

⁹⁴ Rechtsinformationssystem des bundes. *BGB* [online]. ris.bka.gv.at. 1. března 2018 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Heinke skribe partner. *Kindesunterhalt – Allgemein und die aktuellen* [online]. jusline.at. 16. srpna 2017 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <http://www.heinke.at/kindesunterhalt/>

⁹⁹ Tamtéž

Rakouským tabulkám lze zajisté pochválit to, že zohledňují náklady na dítě. To je přínosné jak pro dítě, tak povinného, kterého vyživovací povinnost nezlikviduje. Na druhou stranu je otázka, jaká část dnešních dětí žije jako průměrné dítě dle tabulek. Zda nepřevažují děti, které žijí nad poměry a takovýto výpočet jim může uškodit.

Jako zápornou vlastnost tabulek vidím to, že průměrné náklady na dítě se rovnají obvyklému výživnému i přesto, že se na výdaje „skládají“ oba rodiče. V takovém případě platí povinný všechny výdaje a rodič, který má dítě v péči na výdaje nedoplácí. Samozřejmě lze brát v potaz to, že povinný rodič je většinou strůjcem rozvodu a druhá strana si zaslouží určitou úlevu, nicméně ani to není pravidlo, na kterém lze stavět.

4. Nadstandardní příjmy povinného ve vztahu k výši výživného

Zajímavou otázku vyvolávají ne tak úplně standardní situace. Tedy situace, kdy rodinné poměry vyčnívají z většiny. V předchozích kapitolách jsem uvedl, že v některých sousedních zemích zná jejich právní úprava tzv. minimální výživné, tedy spodní hranici výživného, které musí platit každý povinný rodič. Také jsem vyjádřil názor, že bych tento institut v naší právní úpravě uvítal. Co ale horní hranice? Tedy situace, kdy povinný rodič, nejčastěji podnikatel, pobírá čistou mzdu, která několikanásobně převyšuje průměrnou mzdu v České republice. Horní hranice výživného by neměla chránit pouze povinného, ale i dítě, které by mohlo být velkým výživným demotivováno k přípravě na budoucí povolání a nemuselo by být velké výživné v souladu s jeho zájmy. Nepřiměřeně vysoké výživné může mít také dopad na druhého rodiče s průměrným příjmem, kdy mu může být ochuzeno o právo na výchovu dítěte, které bude mít dostatek peněz, ale nebude s nimi umět hospodařit. Tyto otázky byly po dlouhou dobu ve společnosti probírané, nicméně soud se k nim nevyjádřil.

Proto se takovýmto případem zabýval Ústavní soud ve svém nálezu IV. ÚS 650/15.¹⁰⁰ V tom zjišťoval, zda by právě bylo vhodné určit určitou hranici maximální výše či nikoliv.

V tomto nálezu se jednalo o ústavní stížnost povinného rodiče, kterému bylo stanoveno výživné ve výši 100 000 Kč, které bylo rozděleno mezi matku a syna. Matce měl zasílat 30 000 Kč měsíčně, synovi zbylých 70 000 Kč měsíčně. Mimo to mu bylo vyčísleno dlužné výživné ve výši 10 160 000 Kč, přičemž 2 160 000 Kč měl zaslat matce do jednoho měsíce od právní moci rozsudku, zbylých 8 000 000 Kč měl zaslat na účet syna ke dni jeho zletilosti. Dlužné výživné bylo ale následně upraveno odvolacím soudem, který stanovil dlužné výživné ve výši 8 000 000 Kč, které měl zaplatit do tří dnů od právní moci rozsudku na účet syna.

Soudy v tomto případě vycházely z obecných ustanovení, které stanoví tři základní hlediska: odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného a možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného. Také vycházel ze zákonného požadavku, že děti mají právo na stejnou životní úroveň, jako jejich rodiče, aniž by se zajímal, co je v nejlepším zájmu dítěte či jaká je jeho dosavadní životní úroveň.

Povinný rodič argumentoval tím, že došlo k zásahu do jeho základních práv a svobod, a byly porušeny články 10 odst. 2, 11 odst. 1, 32 odst. 4 a 36 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“). Dále tím, že obecné soudy vydaly rozhodnutí, které zřejmě přesahuje smysl a účel zákonných ustanovení o výživném, čímž zasáhly do jeho majetkové

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15.

sféry a práva na soukromý a rodinný život. Obecné soudy dle stěžovatele určily enormně vysokou částku, která byla určena mechanicky a dalšími okolnostmi se nezabýval.

Stěžovatel poukázal i na to, že právo na stejnou životní úroveň se může dostávat do a také dostává do střetu s rodičovskou výchovnou povinností.¹⁰¹ Taktéž zmínil to, že nemusí být vždy v nejlepším zájmu dítěte, aby měl stejnou životní úroveň, jako rodiče, kteří na takovéto výdělky dosáhli svou pílí a osobním přičiněním, a navíc vždy nemusí znamenat, že když má někdo vysoké příjmy, tak že musí automaticky mít i vysoké výdaje na život.¹⁰² Tudíž i přes vysoké výdělky může být životní úroveň rodičů shodná s lidmi, kteří pobírají průměrnou mzdu. Je tedy v plné režii rodičů, jak budou své dítě vychovávat. Zda jim poskytnou všechny prostředky pro co nejvyšší životní úroveň, či je budou vychovávat, jakoby měli sami jen běžnou životní úroveň, aby tak mohli v dítěti rozvinout všechny osobní schopnosti, naučit je hospodařit s penězi a naučit je určitým hodnotám.

Nejdůležitějším hlediskem při určování rozsahu výživného by měl být nejlepší zájem dítěte. I přesto je na základě české právní úpravy rozhodováno na základě stejné životní úrovně. V článku 27 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte je stanoveno: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj.*“ Tedy, na základě mezinárodní úpravy, není vždy rozhodná životní úroveň rodičů, nýbrž individuální vývoj dítěte. Na rozdíl o české právní úpravy, kde je v § 915 odst. 1 ObčZ, že: „*Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte.*“ Pojem životní úrovně lze vymezit jako možnost uspokojování individuálních potřeb. Cílem právní úpravy v § 915 je ten, že v rodinách, kde je to možné, se má dítěti dostat plnění i nad rámec jeho potřeb, odpovídají-li životní úrovni jeho rodičů.¹⁰³ Aby se dítěti umožnilo co nejvíce životních možností, ať už koníčků, či soukromých škol nebo vzdělávacích kurzů. Na druhou stranu ale mají rodiče právo ovlivňovat život svého dítěte. K této problematice se také vyjádřil Ústavní soud ve výše zmíněném nálezu: „*Nelze odhlížet od obecných racionálních a mravních hledisek, případně práv rodičů plynoucích z jejich rodičovské odpovědnosti. Tedy toho, že když povinný je objektivně schopen plnit oprávněnému určitou výši výživného, ještě to neznamená, že by se mu jí mělo bez dalšího dostat.*“¹⁰⁴ Stěžovatel v rámci řízení uvedl, že se snaží syna vychovávat tak, aby vytvářel správné sociální, pracovní a intelektuální prostředí a snaží se, aby měl zdravý nadhled nad světem a neutrácel peníze za věci jen proto, že prostě může a má jich dost.¹⁰⁵ Je samozřejmé, že žádný extrém není správný. Pokud by rodiče chtěli dítě vychovávat

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod 7.

¹⁰² Tamtéž, bod 7.

¹⁰³ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655 - 975.* Praha: Leges, 2016, s. 1667.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod 27.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod 11.

v naprosto nedůstojných podmínkách i přesto, že mají dostatek prostředků, je to sice jejich právo, ale soud by situaci v rodině měl zkoumat a najít nějaké východisko. Zde ale stěžovatel uvedl racionální důvody pro výchovy. Nejlépe situaci vystihuje právě Ústavní soud v odůvodnění: „*Je zcela pochopitelné, že by se měl rodič snažit být svému dítěti oporou, nicméně tato by se v konečném součtu dober neměla stát pomyslnou duchovní zjebráčkou holí, odsuzující relativně mladého člověka k životu odtrženého od reality.*“¹⁰⁶

Dále Ústavní soud uvedl, že: „*Životní úroveň rodičů a dětí musí být v zásadě shodná, přičemž je třeba rozlišovat mezi životní úrovní realizovanou a životní úrovní možnou, potenciaální. Rodiče oprávněného nelze nutit k tomu, aby žili životní úrovní odpovídající přímo úměrně jejich majetku. Podstatou shodné životní úrovně je to, aby se na všechny členy rodiny nahlíželo stejně a aby jejich postavení při využívání rodinných zdrojů bylo, když ne shodné, tak alespoň obdobné. Stejná životní úroveň neznamená, že děti musí mít k dispozici kupříkladu stejné množství finančních prostředků jako rodiče. Zde je nutno si uvědomit, že vyšší příjem rodičů je zpravidla spojen s náročností jejich práce a s tím, jakou odpovědnost nesou. Naproti tomu pro dítě by se jednalo o bezpracný příjem, který si zaslouží jen tím, že je dítětem svých rodičů. Shodu v životní úrovni mezi rodiči a dětmi je proto třeba hledat především v samotném způsobu života, využívání kulturních, sportovních a společenských možností. Stejná životní úroveň musí dítěti umožňovat žít takovým stylem života, který by je ve srovnání s ostatními členy rodiny nevyklučoval z jejího celku, nebo který by nevytvářel neodůvodněné rozdíly mezi rodiči a dětmi.*“¹⁰⁷ Je tedy na jedné straně povinností rodičů snažit se v maximální míře finančně podpořit děti, dle lidských zkušeností zajištění velkými jistotami u dětí může vést spíše k opaku a k deformaci základních hodnot.¹⁰⁸ Je proto důležité, aby soud poměřoval materiální a nemateriální hodnoty.

Ústavní soud v rozhodnutí považoval za podstatné především posouzení toho, zda je na základě konkrétních okolností v nejlepším zájmu dítěte, aby byla určena nějaká horní hranice výživného, či nikoliv. Proto vzal v potaz i zahraniční právní úpravu u našich územních sousedů, tedy v Polsku, Slovensku, Rakousku a Německu, z čehož vyplynulo, jak je uvedeno výše, že se v žádné právní úpravě nenachází maximální výše výživného. Jediný případ, který by alespoň z části korespondoval s předmětnou situací, je tzv. luxusní hranice v Rakouské právní úpravě, která slouží ke korekci nepřiměřeně vysokého výživného, které by mohlo být v daném případě nevhodné.¹⁰⁹

Z rozhodnutí a odůvodnění Ústavního soudu lze usoudit, že by určitá maximální výše výživného mohla být účelná. K tomuto institutu bych se taktéž přikláněl a rád bych ho viděl v českém právním řádu. Výše by mohla být určena pevnou částkou, která by mohla být v závislosti

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod 34.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod 30.

¹⁰⁸ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655 - 975*. Praha: Leges, 2016, s. 1667-1668.

¹⁰⁹ Ústavní soud. *Výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy by měla mít určité hranice* [online]. adikia.cz. 8. února 2017 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.usoud.cz/aktualne/vyse-vyzivneho-pro-rodice-s-nadstandardnimi-prijmy-by-mela-mit-urcite-hranice/>

na vývoji ekonomické situace aktualizována každý rok. Jako nejdůležitější element zde vidím vývoj dítěte. Nejlépe to vystihuje rčení, které uvedl Grygar¹¹⁰ v komentáři k rodinnému právu: „*Dej někomu rybu a nasytíš jej na den, nauč jej rybařit a nasytíš jej na celý život.*“ V případě, kdy dítě bude „přepřááno“, nebude mít zájem a pílí něco v životě dokázat a také nebude schopno se samo žít. Následně může dojít k situaci, kdy z nějakého důvodu peníze z výživného dojdou a tato osoba se nebude schopna o sebe postarat. Může to dojít tak daleko, kdy právě tento člověk v nouzi sáhne až ke krajním řešením, které mohou být pro společnost velmi nežádoucí, což je poměrně častá situace. Určitá maximální výše by také mohla vést k určité regulaci „účelových“ těhotenství za účelem zabezpečení sebe či dítěte do budoucna. Takovýto postup má nakonec špatný dopad na dítě, které sice peníze dostane, ale žije v neúplné rodině.

Také vidím pozitivum v určité ochraně povinného rodiče, který svou pílí dostal nadstandartního platu. V takovýchto případech musí existovat nějaká protiváha, aby nedocházelo k tomu, kdy např. povinný otec bude vydělávat 10 milionů Kč měsíčně, aby následně platil měsíční výživné nezletilému milion korun. Tak vysoké výživné by naprosto ztrácelo smysl. Soud musí v konkrétních situacích posuzovat obě strany zvlášť a ne pouze mechanicky počítat.

Na druhou stranu nejsem zastánce omezování soukromých rozhodnutí soudem. Nejlepším řešením při určování výše při nestandartních situacích by byla domluva rodičů, jak chtějí své dítě vychovávat. Bohužel se v mnoha případech nejspíše rodiče neshodnou i s ohledem na to, že by povinný rodič neměl zájem na životě dítěte, a proto by chtěl platit co nejmenší výživné. Následně by oprávněný rodič mohl chtít pro své dítě co nejlepší životní podmínky.

Nesouhlasím také s argumentem, že by maximální výše výživného neměla být omezena, protože by mělo být ponecháno na rodiči, který má dítě v péči, aby ho naučilo hospodařit s penězi. Po rozvodu manželů může působit určitá zášť vůči manželovi, který je odpovědný za rozvod a může vést k vytváření nenávisti k penězům od takového rodiče. Také se musí brát v potaz možnosti oprávněného rodiče, který na výchovu dítěte zůstane sám a musí také plnit pracovní povinnosti.

Na druhou stranu může mít rozhodnutí Ústavního soudu také určité zápor. Ty vidím hlavně v tom, že v následujících letech by mohly obecné soudy rozhodovat s určitým strachem a vyměřit raději menší výživné, než aby vyměřili nepřiměřeně vysoké, které by bylo následně sníženo soudem další instance. Tímto postupem mohou být následně dotčeny nezletilé děti.

V každém případě je téma horní hranice výživného velmi zajímavé a myslím si, že by si zasloužilo větší zamyšlení. Z výše uvedeného vyplývá, že podporuji určitou úpravu maximální výše

¹¹⁰ GRYGAR, Jíří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655 - 975.* Praha: Leges, 2016, s. 1668.

výživného, ať už s ohledem na dítě či povinného. Je otázka, jestli je určitá pevná částka úplně nejvhodnějším řešením. Je potřeba najít určitý středobod mezi zájmy dítěte a právem rodiče vychovávat své dítě. Jako přínosné se mi líbí právě rakouská úprava, které jsem se věnoval v předchozí kapitole. Tabulky určí obvyklou výši, následně horní hranici výživného, ale i přesto může soud s ohledem na konkrétní okolnosti rozhodnout jinak, a při řádně odůvodněném rozhodnutí přiznat výživné překračující horní hranici.

V případě české právní úpravy si myslím, že zásada shodné životní úrovně jako hlavního hlediska není ideální. Zásadnější je pro mě hledisko odůvodněných potřeb dítěte a jeho dosavadní životní úroveň. V případě nízké životní úrovně rodičů by musela být životní úroveň dítěte taktéž nízká. Následně by nemohlo dojít k nástupu dalších příbuzných v řadě přímé, kteří by měli plnit vyživovací povinnost v případě, kdy rodiče jsou na tom tak finančně špatně, že by plnění mohlo znamenat jejich finanční likvidaci. Tak je uvedeno v § 910 odst. 1 ObčZ. Stejný názor také sdílí Grygar¹¹¹ v komentáři k občanskému zákoníku.

¹¹¹ GRYGAR, Jirí In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655 - 975*. Praha: Leges, 2016, s. 1666.

5. Procesní úprava stanovování výše výživného

5.1. Obecně

Jak již bylo uvedeno výše, vždy se v rámci úpravy výživného upřednostňuje dohoda mezi rodiči. V některých případech se dohoda nedaří, a je proto nutné, aby byla možnost jedné strany se obrátit na nezávislou instituci, která o výši výživného rozhodne – tedy na soud.

Ve většině případů se jedná o zahájení řízení na návrh, tedy žalobou v rámci sporného řízení. U nezletilých dětí ale český právní řád umožňuje zahájení řízení z moci úřední v řízení nesporném, z důvodu důrazu na veřejný zájem. Řízení se koná v rámci péče soudu o nezletilé, které je upraveno v §466 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘŠ“). Soud při řízení o určení výživného vychází jak z procesních norem (ZŘS), ale také z ObčZ a jeho hmotněprávních norem, které upravují vznik nároku na výživné apod.

Oba druhy řízení jsou řízeny obecnými zásadami. Sporné řízení je vedeno na základě zásady projednací, kdy se přihlíží pouze k důkazům, které strany sporu vnesly do řízení. Na druhé straně je řízení nesporné vedeno na základě zásady vyšetřovací. Ta spočívá v tom, že soud nese odpovědnost za shromáždění všech potřebných důkazů tak, aby byl zjištěn co nejlépe skutkový stav. Je to právě z toho důvodu, že ve sporných řízeních jde zpravidla o veřejný zájem a o otázky, které se dotýkají celé společnosti.

Soud rozhoduje z moci úřední tehdy, kdy má za to, že je rozhodováno v zájmu nezletilého dítěte. Znamená to tedy, že soud nemůže rozhodovat o výživném kdykoliv uzná za vhodné. Určení, kdy může rozhodovat, je upraveno v § 919 ObčZ. Je to v případě, kdy spolu rodiče nezletilého dítěte nežijí a nedohodnou-li se na plnění vyživovací povinnosti, nebo kdy spolu rodiče nežijí a povinný svou povinnost neplní. Při čtení uvedeného ustanovení se nabízí otázka, zda může soud rozhodovat v případě, kdy sice povinný rodič plní, ale přispívá pouze minimálně, přestože jsou náklady na výživu dítěte vyšší a matka i dítě jsou kvůli tomuto postupu vystaveni hmotné nouzi.¹¹² Proto má soud pravomoc rozhodnout i v takovéto výjimečné situaci a použít argument, že je dohoda rodičů v hrubém nepoměru a v rozporu se smyslem vyživovací povinnosti rodičů k dětem.¹¹³

Při určování řízení před soudem se rozlišuje, zda jsou rodiče sezdaní, či nikoliv. V mnoha případech je následný postup odlišný.

¹¹² SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 115.

¹¹³ Tamtéž, s. 115.

5.2. Řízení o rozvodu a řízení opatrovnické

V případě, že mají manželé nezletilé děti, je nutné, aby bylo nejprve rozhodnuto o poměrech dítěte a následně až o rozvodu manželství. Tuto podmínku stanoví § 755 odst. 3 ObčZ. Obecně se uvádí, že řízení o rozvodu manželství a řízení o úpravu práv a povinností k nezletilým dětem (řízení opatrovnické), jsou dvě samostatná, navzájem nezávislá řízení, jelikož mohou být zahájena nezávisle na sobě, v libovolném pořadí i současně. Na druhou stranu ale nesmí být rozhodnuto o rozvodu manželství dříve, než o řízení opatrovnickém. Další možností, která obě řízení spojuje, je situace, kdy soud rozhodující o rozvodu zjistí, že doposud nebylo zahájeno řízení zahájeno, může dát podnět k zahájení řízení opatrovnického. Třetí možnost je dosáhnout rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozpadu pouze pod podmínkou, že v otázkách poměrů nezletilého dítěte, se rodiče dohodnou.¹¹⁴ Zajímavým ustanovením je i § 755 odst. 2 písm. a) ObčZ, kde je stanoveno, že manželství nemůže být rozvedeno, by-li by rozvod v rozporu se zájmem nezletilého dítěte. Takové ustanovení vyvolává otázku, kdy je rozvod rodičů nezletilého dítěte v jeho zájmu nebo zda tato situace vůbec existuje. Ustálený výklad hovoří o případu, kdy dítě trpí závažnou nemocí, která si žádá trvalou péči, a to i s ohledem na ekonomické zajištění, od obou rodičů.¹¹⁵ Je otázkou, do jaké míry právní stav donutí rodiče žít spolu v jedné domácnosti a starat se o nemocné dítě. V případě, kdy jeden z rodičů nebude chtít žít s rodičem druhým a nebude se podílet na výživě dítěte, chybí titul, na jehož základě by šlo rodiče donutit a výživné vymáhat.¹¹⁶

V rámci ObčZ je upravena také doba, kdy lze přiznat výživné. Dle § 922 ObčZ jej lze přiznat pouze ode dne zahájení soudního řízení. Platí zde ale výjimka, která se týká dětí, které lze přiznat i za dobu nejdéle tří let zpět ode dne zahájení řízení. Samozřejmě je nutné ze strany soudu posuzovat možnosti, schopnosti a majetkové poměry v jednotlivých časových úsecích v posledních třech letech.

5.3. Změna poměrů

Rozhodnutí o výživném je jedno z rozhodnutí, které obsahuje tzv. klazuli *rebus sic stantibus*, tedy rozhodnutí, které lze při změně poměru změnit.¹¹⁷ Tuto možnost nám umožňuje § 475 ZŘS, stejně jako § 163 zákon č. 99/3963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). O změně poměrů se zmiňuje také § 923 ObčZ, který stanoví v odstavci 1., že v případě změny poměrů může soud

¹¹⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 2016, č. 1, s. 12.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 12.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 12.

¹¹⁷ ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 194.

změnit dohodu o výživném pro nezletilé dítě, které nenabylo svéprávnosti. Z ustanovení vyplývá, že se musí týkat pouze výživného k nezletilému dítěti, a netýká se ostatních druhů výživného. Důležité je, že soud může změnit výši výživného i bez návrhu. Přitom není důležité, zda soud rozhodoval autoritativně, či schvaloval dohodu rodičů.¹¹⁸

I když není zákonem stanoveno, musí se jednat o změny podstatné. „*Je nutno přiblížit ke všem okolnostem, které by mohly odůvodnit změnu výživného. Důvodem ke změně vyživovací povinnosti rodičů je jen taková změna okolností, za nichž bylo dosud výživné určeno, jež se výraznějším způsobem projeví v poměrech účastníku.*“¹¹⁹ Také se musí jednat o změnu okolností, která trvá delší dobu a nejedná se pouze o změnu krátkodobou, jak je uvedeno v rozhodnutí: „*Krátkodobý pobyt nezletilého dítěte u rodiče, jemuž nebylo svěřeno do východy, není zpravidla důvodem dočasného zproštění tohoto rodiče povinnosti platit výživné.*“¹²⁰

Důvody pro změnu dohody či rozhodnutí mohou být jak objektivní, tak subjektivní. Objektivní mohou spočívat ve ztrátě zaměstnání, úpadku invaliditě, zániku jiné vyživovací povinnosti apod.¹²¹ Mezi subjektivní důvody patří uzavření nového manželství či vznik nové vyživovací povinnosti, ale i úpadek, který si povinný způsobil vlastním nezodpovědným počínáním.¹²²

Dalším důležitým předpokladem je to, že ke změně poměrů již došlo. Nelze brát v potaz změnu, který má teprve nastat, i když se jeví jako pravděpodobná.¹²³ V návaznosti je potřebné uvést i zásada uvedená v § 154 odst. 1 OSŘ, která stanoví, že soud rozhoduje dle stavu, který je dán v době vyhlášení rozsudku.

Výživné se při změně poměrů může buď snížit, zrušit či zvýšit. Soud může výživné změnit i zpětně, pouze ale tři roky od zahájení řízení o změně výživného. V případě, že by soud výživné snížil či úplně zrušil zpětně, vyvstává otázka, jak se má naložit s výživným, které bylo již plněno. Této otázce se věnuje § 923 odst. 2 ObčZ, který stanoví, že v případě snížení či zrušení výživného za minulou dobu pro nezletilé dítě se nevrací, pokud je spotřebované. Nevrací se ani dávka, která byla splněna na měsíc dopředu a dítě před uplynutím měsíce zemřelo. Důležitým pojmem v odst. 2 je zajisté pojem „spotřebované“. Tedy výživné, které již bylo užito pro účely výživy se nevrací, a takovýto postup by mohl být nežádoucí pro nezletilé dítě. Na druhé straně záloha na výživné se vracet bude.¹²⁴ Otázku vytváří situace, kdy je povinným rodičem plněno výživné za účelem tvorby úspor. K danému tématu se vyjadřovala také Šínová v komentáři k § 923 ObčZ, kde uvedla: „*Částka*

¹¹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1143.

¹¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. června 1966, sp. zn. 5 Cz 67/66.

¹²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. února 1969, sp. zn. 1 Cz 84/68.

¹²¹ Tamtéž

¹²² Tamtéž

¹²³ GRYGAR, Jirí In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1702.

¹²⁴ Tamtéž, s. 1702.

výživného jdoucí na úspory je buď výživným a pak se vrací, nebo není výživným, ale jen „úsporami“ a pak se nevrací. Ustanovení § 917 ObčZ však v souvislosti s tvorbou úspor jasně bovoří o poskytnutém výživném, které přechází do vlastnictví dítěte. Poskytnutá splátka výživného také přechází do vlastnictví dítěte, a pokud není spotřebována, tak se vrací. Ani judikatorní závěr, že nárok na vrácení úspor je dán jen, pokud se např. samotný povinný stal sociálně potřebným, není správný, neboť sociální potřeba není zákonným důvodem pro vrácení výživného.“¹²⁵ Dle výše uvedeného je patrné, že případ vrácení výživného není zákonodárcem upraven dostatečně určitě a může působit určité problémy. Osobně se přikláním k tomu, že by se částka, která je určena na tvorbu úspor by se vracet neměla. V první řadě by měl být chráněn nezletilý, už tak je dostatečně odluhou rodičů a probíhajícím řízením dotčen a může to mít pro něj následky. Také si myslím, že by mělo být určitým způsobem upraveno poměrné zvyšování výživného s ohledem na zvyšující se potřebnost nezletilého, ať už v důsledku fyzického či psychického růstu. Z mnoha rozhodnutí soudů v rámci zvyšování výživného vyplývá, že po uplynutí tří let dochází k nárůstu potřeb každého dítěte (14 Co 29/2010 nebo 13 Co 546/2007). S nastupováním na vyšší úroveň vzdělání (mateřská, střední či vysoká škola) dochází také ke zvyšování nákladů na jeho životní úroveň, a proto by se měl zvyšovat i podíl druhého rodiče při výkonu rodičovské odpovědnosti. Proti této myšlence se postavil Krajský soud v Ostravě, ve svém rozhodnutí sp. zn. 13 Co 459/2012, kdy uvedl, že nástup na vyšší stupeň vzdělání nezpůsobuje nadstandardně náklady či potřeby na jeho život, a proto není důvodné zvyšovat výživné. S takovým názorem se neztotožňuji a mohu z vlastní zkušenosti uvést, že náklady na život se úměrně zvyšují s nástupem na vyšší stupeň vzdělání (učebnice, dojíždění, potřebné elektronické vybavení).

5.4. Věcná a místní příslušnost soudů pro řízení o výživném

Pro určení věcné příslušnosti při rozhodování soudu o výživném se vychází z obecného ustanovení. To je upraveno v § 3 ZŘS, kdy pro řízení v prvním stupni jsou příslušné okresní soudy. Místní příslušnost nám určuje § 467 ZŘS, který stanoví, že pro řízení je příslušný obecný soud nezletilého dítěte.

V případě péče soudu o nezletilé se uplatňuje zásada perpetuatio fori, dle § 11 odst. 1 OSŘ. Tedy zásada, která nám stanoví, že skutečnosti rozhodné pro určení věcné a místní příslušnosti jsou dány v době zahájení řízení.¹²⁶ V těchto řízeních se uplatňuje určitá zvláštnost. Při zahájení prvního řízení ve věci péče soudu o nezletilé soud založí spis, ve kterém se vedou i další řízení

¹²⁵ ŠÍNOVÁ, Renata. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV.* § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1704.

¹²⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. srpna 2013, sp. zn. II. ÚS 3363/12.

týkající se dítěte.¹²⁷ Což v praxi znamená, že v případě zahájení dalšího řízení již soud nezkoumá místní příslušnost, příslušným soudem je soud, který vede spis. K tomuto soudu je také nutné podávat návrhy na zahájení řízení. Tato zvláštnost slouží k určitému dozoru nad řízeními, ze strany soudu, které se týkají nezletilého. Může tak při rozhodování zkoumat plnění povinností, které stanovil při rozhodování. V případě, kdy nezletilý změní bydliště, lze využít institut přenesení příslušnosti, který je upraven v §5 ZŘS, který lze však užít i v situaci, kdy se prozatím žádné řízení nevede.¹²⁸ Výjimku tvoří jednorázová opatření, která spočívají např. ve schválení uzavření darovací smlouvy rodiči za nezletilého, a dále není potřeba, aby soud vedl spis.¹²⁹

Při určování místní příslušnosti nás § 467 odst. 1 ZŘS odkáže zpět do obecného ustanovení § 4 odst. 2 ZŘS, který stanoví, že obecným soudem nezletilého je soud, v jehož obvodu má nezletilý bydliště, přičemž nezáleží, zda na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností.

Důležitým bodem při určování místní příslušnosti je zájem dítěte. Má to být soud, který je nejbližší bydlišti, aby ho následné přesouvání ještě více nezatěžovalo. Proto může dojít k přenesení příslušnosti, je-li to v zájmu nezletilého. Při přenášení příslušnosti musí být pečlivě zkoumány všechny okolnosti, aby nedošlo k přenesení pouze z libovůle některého rodiče za pochybným účelem. „*Proto přenesení působnosti brání např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku s dítětem s druhým z rodičů.*“¹³⁰

¹²⁷ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 935.

¹²⁸ Tamtéž, s. 935-936.

¹²⁹ Tamtéž, s. 936.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013.

6. Zálohované výživné

Zálohované výživné je velmi aktuální téma, jelikož byl tento institut krůček od zavedení v českém právním řádu, a proto je důležité ho v souvislosti s výživným k nezletilým dětem zmínit. Je totiž pouze s takovým druhem vyživovací povinnosti vždy spojen. Na tento institut se dají najít dva odlišné názory. Ty, co zálohované výživné schvalují a argumentují, že děti vyžadují nejvyšší možnou ochranu s ohledem na veřejný zájem a to jim právě tato úprava může zajistit, i za cenu dalších výdajů ze státního rozpočtu. Na druhé straně jsou názory, že stát nemá nahrazovat nezodpovědného rodiče, ale má jej přimět k plnění jeho povinnosti např. snížit dobu, po které je možné trestně stíhat dlužníky.

6.1. Pojem

Pojem zálohované výživné lze vymezit jako nástroj oprávněného rodiče vůči povinnému rodiči v případě, kdy povinný rodič neplní svou povinnost platit výživné. Přitom nezáleží, zda soud rozhodoval autoritativně, či schvaloval dohodu rodičů. Účelem je poskytnutí určité jistoty oprávněnému, že bude mít vždy peníze pro svou obživu. Z obecných zkušeností vyplývá, že se bude jednat hlavně nezaměstnaného či osobu ve výkonu trestu odnětí svobody. Právě druhá zmíněná možnost je velmi častá a jde ruku v ruce s platbou výživného. Po novele trestního zákoníku je totiž možné podle § 196 trestně postihnout povinného, který neplní svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší, než 4 měsíce. Proto je zanedbání povinné výživy jedním z nejčastějších trestných činů.

Jak bylo již uvedeno výše, v některých zemích existuje náhradní výživné. Mohlo by se zdát, že náhradní výživné a zálohové výživné je jedno a totéž. O zálohovém výživném mluvíme tehdy, kdy se oprávněný nemůže domoci platby výživného na povinném rodiči, vzniká mu právo výživné požadovat po státu, který jej uhradí a následně se stává věřitelem povinného rodiče, na kterém dlužné výživné vymáhá.¹³¹ V případě, že by zde chyběl druhý znak, tedy vymáhání dlužného výživného státem, jednalo by o pouhou sociální dávku, která by se dala označit právě jako náhradní výživné.¹³² Náhradní výživné je institut, kdy soud nahradí část nebo celé výživné do určitého zákonem stanoveného minima, a následně výživné nevymáhá, jelikož není možné např. z důvodu smrti povinného rodiče. Tento institut můžeme najít na Slovensku a v kapitole výše.

¹³¹ STEHLÍK, Ondřej. Zálohování výživného státem. *Právní rozhledy*, 2013, č. 5, roč. 20, s. 159.

¹³² HAVELKOVÁ, B., CIDLINSKÁ, K. Genderové aspekty neúspěchu českých návrhů zákonů upravujících náhradní výživné na dítě. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 2010, roč. 11, č. 1. s. 61.

6.2. Historie zálohování výživného státem

Pojem zálohování výživného se v našem právním řádu objevuje poprvé v zákoně č. 57/1948 Sb., o zálohování výživného dětem, přijatý a účinný od roku 1948. Samozřejmě není náhoda, že zrovna takovýto institut má kořeny v době budování socialismu. V této době se objevovalo mnoho nových zákonů, které zajišťovaly sociální jistoty. Zálohy dle tohoto zákona poskytovaly národní výbory, prostřednictvím komisí okresní péče o mládež, poté právní nárok na výživné přecházel na stát, který jej vymáhal po povinném se sankčním penále ve výši 10%.¹³³ Zákon byl následně nahrazen zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 265/1949 Sb., o právu rodinném a zákonem č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže. Poslední jmenovaný přinesl velice zajímavý institut, který se udržel v právní úpravě až do roku 2006, a to tzv. státní dětský příspěvek, který nahrazoval zálohování výživného státem.¹³⁴ Příspěvek byl vyplácen dětem do 16 let, v výjimečných případech do 25 let, na úhradu osobních potřeb, kdy povinný rodič svou povinnost neplnil. Následně se ze státu stal věřitel, a stejně jako u předchozí právní úpravy byl dlužník povinen zaplatit spolu s dlužným výživným i sankci ve výši 10%.¹³⁵

Následně nabytí roku 1964 účinnosti zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „ZOR“), který byl účinný až do roku 2014, kdy byl přijat ObčZ. Ten přejmenoval státní dětský příspěvek na příspěvek na výživu, a začal poskytovat výživné nejen dětem, kterým nebylo plněno povinným, ale i dětem, kterým výživné nebylo vůbec určeno. Úprava zálohování výživného státem byla v roce 2007 po 60 letech také zrušena zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákonem č. 112/2006 Sb., který se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu. Od té doby bylo zálohované výživné několikrát předmětem jednání vlády, i přesto nebyl tento institut prozatím přijat.

6.3. Zálohované výživné v kontextu stávající právní úpravy a snaha o jeho zavedení

V návaznosti na předchozí podkapitolu je nutné poznamenat, že v době, kdy zálohované výživné bylo upraveno v právním řádu, byly naprosto odlišné podmínky, ať už ekonomické či sociální. V dnešní době je na výživné kladen větší důraz, než v době minulé, a dá se předpokládat, že jeho význam bude nadále růst. Proto je potřeba v tomto ohledu více aktualizovat úpravu.

¹³³ STEHLÍK, Ondřej. Zálohování výživného státem. *Právní rozhledy*, 2013, č. 5, roč. 20, s. 159.

¹³⁴ Tamtéž, s. 159.

¹³⁵ Tamtéž, s. 159.

Nejspíše i z důvodu historické tradice mohlo být zálohované výživné zavedeno už v roce 2001, kdy byl představen první návrh. Následně bylo zálohované výživné předloženo v letech 2005, 2007, 2009, 2014 a naposledy v roce 2017. Stejně, jako v roce 2017, tak i v roce 2005 překazily zavedení tohoto institutu sněmovní volby. V roce 2005 byl návrh zastaven prezidentským vetem a následné přehlasování nebylo možné uskutečnit z důvodu právě sněmovních voleb.

Poslední návrh na zavedení zálohovaného výživného předložila tehdejší ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová, který vláda schválila 29.3.2017. Podle tohoto návrhu by měla mít oprávněná osoba nárok na zálohované výživné, pokud povinná osoba neplní soudem uloženou povinnost hradit výživné déle než tři měsíce, příjem rodiny (společně posuzované osoby) nesmí být vyšší, než 2,7násobek životního částky životního minima podle zákona ŽivMin a zároveň má oprávněná osoba a osoby společně s ní posuzované bydliště na území České republiky.¹³⁶ Zálohované výživné se mělo poskytovat ve výši stanovené soudem, nejvýše však v 1,2násobku částky životního minima oprávněné osoby (dle věku 2088 Kč, 2568 Kč nebo 2940 Kč).¹³⁷ Pohledávka dlužného výživného, která přešla na stát, by dále měla vymáhat krajská pobočka Úřadu práce, kdy podá výkon na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh.¹³⁸ Důležitou povinností oprávněného bylo podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí či exekuci, v případě kdy povinný nehradil výživné. Tento návrh měl být dát společně s návrhem na výplatu zálohovaného výživného. Pokud by oprávněný tuto povinnost nesplnil, nebyl by mu nárok přiznán.¹³⁹ Zálohované výživné měla být hrazena jako sociální dávka ze státního rozpočtu. Náklady by měly být dle Ministerstva práce a sociálních věcí 736,8 milionu korun, přičemž v navazujícím řízení s neplatiči by stát mohl asi 10% zpět, tedy necelých 74 milionů.¹⁴⁰

I přesto, že tento návrh poslanecká sněmovna z důvodu konce funkčního období a sněmovních voleb nestihla schválit, případný nový návrh bude jistě velmi podobný. Jak jsem se již vyjádřil výše, nejsem zastáncem toho, aby stát vstupoval do rodinných funkcí. Stejně, jak uvádí Jiří Grygar v komentáři k ObčZ „*Alimentační povinnost je snahou státu o zachování řádných*

¹³⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Návrh věcného záměru zákona o zálohovaném výživném* [online]. apps.odok.cz, 1. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAJZG667K>

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Vláda přijala nový návrh zákona o zálohovaném výživném* [online]. portal.mpsv.cz, 29. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2017/03/2017_03_29_tz_navrh_zalohovane_vyzivne.pdf

¹⁴⁰ iDnes.cz Zprávy. *Vláda „last minute“: Marksová prosadila zálohované výživné* [online]. portal.mpsv.cz, 29. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: https://zpravy.idnes.cz/vlada-o-zalohovanem-vyzivnem-djt-domaci.aspx?c=A170329_090420_domaci_kop

funkcí rodiny jako základního celku společnosti.“¹⁴¹ Jako největší mínus tohoto postupu vidím podporu nezodpovědnosti povinných rodičů ze strany státu. Také by to mohlo vést k větší rozvodovosti. Na druhou stranu, jak uvádí autor článku o zálohovaném výživném, stát nastupuje až tehdy, kdy povinný rodič neplatí výživné a je nezodpovědný.¹⁴² Dle mého názoru ale pouhé podvědomí o tom, ta možnost určité ochrany státu zde je a může vést právě nezájmu povinného o nezletilé dítě.

Jako další námitku bych uvedl financování institutu ze státního rozpočtu, případně následného vymáhání po povinných, kdy výše uváděná desetina je velmi malá. V situaci, kdy ekonomika ve světě je velmi nestabilní, krizi střídá rychle rostoucí ekonomika, je důležité, aby se stát zbytečně nezatežoval dalšími výdaji.

V rámci zálohovaného výživného by se muselo jednat o velmi precizní právní úpravu, aby nedocházelo ke zneužití, které by mohlo vést ke snadnému příjmu.

Velmi zajímavý názor shledávám opět v článku o zálohovaném výživném, kde autor zmiňuje určitou sociální nerovnost, kterou by mohla způsobit situace, kdy je neúplná rodina státem dotována a v konečném důsledku má více prostředků, než rodina, která je úplná, ale rodiče mají velmi nízké příjmy.¹⁴³ S ohledem na návrh z roku 2017, kde je upravena maximální výše zálohovaného výživného (1,2násobek životního minima), mám za to, že by tato situace nastat neměla, a tudíž považuji tento argument za nesprávný.

Uvědomuji si, že ochrana práv nezletilého dítěte je ve veřejném zájmu, a proto by měla mít co největší oporu v zákoně, bohužel v zálohovaném výživném vidím více negativ než pozitiv. Lepší alternativa, která by mohla pomoci placení výživného, by mohla být ve snížení doby, která umožňuje trestní stíhání neplatičů, a to ze čtyř měsíců na dva měsíce. Přesně tak, jak to navrhovali opoziční poslanci při projednání návrhu o zálohovaném výživném.¹⁴⁴ Tím by se mohlo docílit toho, že by se urychlilo možné vymáhání výživného, a také většího strachu z důsledků ze strany povinného. Také bych rád viděl novou úpravu vymáhání výživného, která by postup usnadnila a zrychlila (TZ, OSŘ, EŘ).

¹⁴¹ GRYGAR, Jiří In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV.* § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1637.

¹⁴² STEHLÍK, Ondřej. Zálohování výživného státem. *Právní rozhledy*, 2013, č. 5, roč. 20, s. 159.

¹⁴³ Tamtéž, s. 159.

¹⁴⁴ iDnes.cz Zprávy. *Vláda „last minute“: Marksová prosadila zálohované výživné* [online]. portal.mpsv.cz. 29. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: https://zpravy.idnes.cz/vlada-o-zalohovanem-vyzivnem-djt-domaci.aspx?c=A170329_090420_domaci_kop

Závěr

V mé diplomové práci jsem se zabýval velice problematickým tématem, které si žádá velmi důslednou úpravu, jelikož se týká osob, které se o sebe nemohou postarat. Je zde kladen velký důraz na veřejný zájem, i přesto dosavadní úprava obsahuje mnoho velmi problematických pasáží.

V první kapitole jsem přiblížil, jak se vyživovací povinnost vyvíjela v minulosti, a jak ji upravoval tehdejší zákonodárce. Přiblížil jsem tehdejší úpravu, která se stala v některých ohledech základem pro dnešní úpravu. Ve druhé kapitole jsem rozebral podmínky, které se zohledňují při určování výše výživného, jak na straně oprávněného, tak na straně povinného. Také jsem se věnoval různým zvláštnostem, které jsou spojeny s těmito podmínkami. Třetí kapitola navazuje na druhou, kdy se věnuje metodám, které jsou užívány při rozhodování o výši výživného. Popisuje momentální postupy při určování výživného v České republice a hodnotí, zda je tato metoda ideální. Mimo to obsahuje představení tzv. objektivizace výživného, zmiňuje pro a proti, následně seznamuje s postupy při rozhodování o výživném u našich územních sousedů a také obsahuje názor autora práce, zda by byla zahraniční úprava přínosná pro českou právní úpravu. Ve čtvrté kapitole jsme se věnoval stěžejnímu nálezu Ústavního soudu IV. ÚS 650/15, ke kterému jsem zaujmul pozitivní postoj. Snažil jsem se rozebrat kolizi mezi rodičovskou odpovědností a právem dítěte na výživné, respektive jak uvádí ObčZ, na stejnou životní úroveň, kterou disponují rodiče. Po zvážení pro a proti jsem došel k názoru, že by nebylo špatné nějakým způsobem regulovat výši výživného s ohledem přípravu nezletilého na budoucí život. V další kapitole jsem shrnul procesní úpravu při rozhodování o výživném, představil specifické situace při změně poměrů a jejich řešení a další podmínky, které je nutné splnit. V poslední kapitole jsem rozebral nový institut, který bude v blízké době nejspíše prosazen do české právní úpravy. Je samozřejmostí, že si nezletilé děti žádají velmi důslednou úpravu v situaci, kdy povinný rodič neplatí a nemá zájem platit výživné, ale institut zálohovaného výživného nevidím jako správnou cestu, kterou by se měl zákonodárce ubírat.

Na závěr mé práce bych chtěl podotknout, že téma výživného považuji za velmi zajímavé, na druhou stranu ale velmi problematické. V mnoha případech dochází ke kolizi mezi právy rodiče a právy nezletilého dítěte a to je pro soudce, případně zákonodárce, velmi nezáviděníhodná situace. Jak vyplývá z mých postojů vůči různým otázkám týkajících se výživného, nejsem úplně spokojen s právní úpravou výživného, a proto vidím potřebu určité novelizace a možnou inspiraci v sousedních státech, či členských státech Evropské unie.

7. Seznam použité literatury

7.1. Monografie

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
- GERLICH, Karel. *Rozvod, rozluka, alimenty*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1934. 423 s.
- HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHÁLOVÁ, L. a kolektiv. *Rodinné právo, 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. 168 s.
- NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost*. Praha: Linde Praha, 1995. 226 s.
- SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 244 s.
- ŠÍNOVÁ, Renata, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. 304 s.
- VESELÁ, Renata. *Vývoj rodinného práva do roku 1938*. Brno: Masarykova univerzita, 1938. 12 s.

7.2. Komentáře

- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
- MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s.
- PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 640 s.
- SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jirí, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 1032 s.

7.3. Odborné články

- CIHLÁŘOVÁ, Ivana. *Ministryně spravedlnosti představila návrhy na sjednocení výživného*. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 5, s. 5 – 6.

- HAVELKOVÁ, Barbara, CIDLINSKÁ, Kateřina. Genderové aspekty neúspěchu českých návrhů zákonů upravujících náhradní výživné na dítě. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 2010, roč. 11, č. 1, s. 60 - 73.
- KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 7, č. 8, s. 48.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEEC, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, ročník 14, č. 3, s. 23 – 31.
- NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 31 – 41.
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 2016, č. 1, s. 12.
- STEHLÍK, Ondřej. Zálohování výživného státem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 20, č. 5, s. 159 – 165.

7.4. Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. června 2013, sp. zn. 4239/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 12.9.2006, sp. zn. I. ÚS 299/06
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. II. ÚS 756/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 21.dubna 2011, sp. zn. II. ÚS 3113/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 1.dubna 2009, sp. zn. I. ÚS 1924/2008.
- Nález Ústavního soudu ze dne 1.února 2013, sp. zn. IV. ÚS 2127/12
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. 1303/11
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. IV ÚS 1247/13
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 27.8.2013, sp. zn. II. ÚS 3363/12
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. května.2004, sp. zn. 10 Co 326/2004
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. června 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.června 1966, sp. zn. 5 Cz 67/66
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. února1969, sp. zn. 1 Cz 84/68

7.5. Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
- Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 946/1811 ř. z., všeobecný zákoník občanský
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- zákon č. 112/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- zákon č. 36/2005 Z. z., Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 601/2003 Z. z., zákon o životnom minime a o zmene a doplneni niektorých zákonov
- zákon č.201/2008 Z. z., o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z.
- zákona č. 600/2003 Z. z., Zákon o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

7.6. Internetové zdroje

- Adikia. *Přehled o rozhodování o vyšší výživného z roku 2016* [online]. adikia.cz. 8. února 2017 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na <http://files.adikia.cz/200001992-e99e1ea97d/Přehled%20o%20rozhodován%C3%AD%20o%20výživném%202016.pdf>
- ČURDOVÁ, Anna a kolektiv. *Návrh na vydání zákona o vyživovací povinnosti ke nezaopatřeným dětem a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o výživném)*, [online]. psp.cz, 14. května 2009 [citováno 10. února 2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=849&snzp=1>
- Ratgeber und Kompetenz Unterhalt Familienrecht. *Anderungen Unterhalt 2018* [online]. unterhalt.net. 8. ledna 2018 [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <http://www.unterhalt.net/kindesunterhalt/mindestunterhalt.html>

- Adikia. *Německé tabulky výživného – hanba pro českou justici* [online]. adikia.cz. 27. června 2011 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.adikia.cz/news/nemecke-tabulky-vyzivneho-hanba-pro-ceskou-justici/>
- Jusline Recht.Schnell. *ABGB §231* [online]. jusline.at. 1. února 2013 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/231>
- Rechtsinformationssystem des bundes. *BGB* [online]. ris.bka.gv.at. 1. března 2018 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>
- Heinke skribe partner. *Kindesunterhalt – Allgemein und die aktuellen* [online]. jusline.at. 16. srpna 2017 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <http://www.heinke.at/kindesunterhalt/>
- Ústavní soud. *Výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy by měla mít určité hranice* [online]. adikia.cz. 8. února 2017 [cit. 1. března 2018]. Dostupné na: <https://www.usoud.cz/aktualne/vyse-vyzivneho-pro-rodice-s-nadstandardnimi-prijmy-by-mela-mit-urcite-hranice/>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Návrh věcného záměru zákona o žalobovaném výživném* [online]. apps.odok.cz, 1. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAJZG667K>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Vláda přijala nový návrh zákona o žalobovaném výživném* [online]. portal.mpsv.cz. 29. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2017/03/2017_03_29_tz_navrh_zalohovane_vy_zivne.pdf
- iDnes.cz Zprávy. *Vláda „last minute“: Marksová prosadila žalobované výživné* [online]. portal.mpsv.cz. 29. března 2017 [cit. 8. března 2018]. Dostupné na: https://zpravy.idnes.cz/vlada-o-zalohovanem-vyzivnem-djt-domaci.aspx?c=A170329_090420_domaci_kop

8. Abstrakt

Práce se zaměřuje na problematiku výživného k nezletilým dětem, především na aktuální otázky a rozhodnutí soudů ve věci výživného. Smyslem práce je seznámit s kritérii, která jsou využívána při určování výživného, zhodnotit jejich přínos, zohlednit možné problémy a vyjádřit se, zda by mělo dojít v budoucnu k určité změně či nikoliv. Práce je rozdělena do šesti kapitol, úvodu a závěru, přičemž s ohledem na rozsah práce jsou vybrány pouze nejvíce aktuální a zároveň nejvíce problematické pasáže týkající se tématu.

V úvodu je uveden důvod, proč autor zvolil následující téma a také obecné představení směru, kterým se práce bude ubírat. První kapitola obsahuje historii výživného a stručné představení tohoto institutu. Ve druhé kapitole jsou obsaženy kritéria, které stanoví aktuální právní úprava pro určení výše výživného. Třetí kapitola představuje metody, které jsou užívány při rozhodování o výživném, a které se využívají jak v České republice, tak i v sousedních státech. Čtvrtá kapitola se věnuje nálezu Ústavního soudu IV. ÚS 650/15, ve kterém soud zrušil rozhodnutí o nepřiměřeném výživném pro rodiče s nadstandartním příjmem a vyjádřil se ve smyslu, že je potřeba, aby výživné mělo určité hranice. V páté kapitole se autor věnuje procesním aspektům řízení o výživném a v poslední kapitole představuje institut tzv. zálohovaného výživného, které je velmi blízko k zavedení do českého právního řádu. V závěru autor vyjadřuje svůj nesouhlas s dosavadní úpravou a volá po určité novelizaci.

9. Abstract

The thesis focuses on the maintenance and support of minors, especially on current issues and court decisions on maintenance. The aim of the thesis is to get acquainted with the criteria that are used in the determination of maintenance, to evaluate their contribution, to take into account the possible problems and to express whether or not there should be a change in the future. The thesis is divided into six chapters, introduction and conclusion, taking into account the extent of the work only the most up-to-date and the most questionable issues on the subject are selected.

In the introduction there is a reason why the author has chosen the topic and a general introduction to the direction the work will take. The first chapter contains a history of the maintenance and support and a brief introduction to this institute. The second chapter contains the criteria set out in the current legislation for determining the amount of maintenance. The third chapter introduces the methods that are used to make decisions about the maintenance used both in the Czech Republic and in neighboring countries. The fourth chapter deals with the finding of the Constitutional Court IV. ÚS 650/15, in which the court annulled the decision on inappropriate maintenance for parents with above-average income and stated that there is a need for the maintenance to have certain limits. In the fifth chapter, the author deals with the procedural aspects of the maintenance proceedings, and in the last chapter he presents the institute of the so-called backed up maintenance, which is very close to be incorporated into the Czech legal order. In conclusion, the author expresses his disagreement with the existing regulation and calls for a certain amendment.

10. Klíčová slova

Výživné

Vyživovací povinnost

Nezletilé děti

Objektivizace výživného

Maximální výše výživného

Minimální výše výživného

Zálohované výživné

Rodičovská odpovědnost

11. Key words

Maintenance

Maintenance obligations

A minor child

Maintenance objectivization

The maximum amount of maintenance

The minimum amount of maintenance

Backed up maintenance

Parental responsibility